LIBRARY
APR 26 1982
STATE HISTORICAL SOCIETY OF WISCONSIN

LAISVĖ
Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Telephone: 641-6887
Area Code 212

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879.

LAISVĖ

THE LITHUANIAN WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Savaitinis
Jungtinėse Valstijose $12.00
Kanadoje $15.00
Kitur užsienyje $15.00
Pavienio egzemploriaus kaina 25 centai

PRICE 25 c.

NO. 16 ★ ★ ★ ★ ★ ★ PENKTADIENIS, BALANDŽIO [APRIL] 16, 1982 OZONE PARK, N. Y. 11417 ★ ★ ★ ★ ★ ★ 71-IEJI METAI

KRISLAI

Vienuolio jubiliejus
Britanijos laivynas
Demokratų komitetas
"Unijistas" Reaganas

R. BARANIKAS

Lietuva švenčia savo klasiko **Antano Vienuolio-Žukausko** gimtadienio šimto metų jubiliejų. Rašančiam šiuos žodžius tas minėjimas ypatingai reikšmingas. Mat, mano gimtuosiuose Anykščiuose su Vienuoliu tekdavo susitikti net keletą kartų per savaitę. Susitikti ir pasikalbėti. Tiesa, pasikalbėjimai nebuvo apie literatūrą, o daug paprastesni . . .

Būdavo taip: mano mama baisiai tikėjo į moderniška mediciną, o tas reiškė, kad vienas mietelio gydytojų, jaunasis Laskauskas arba senis Šumacheris, vis lankė mus. Vis buvo skelbiami diagnozai: bronchitas, pleuritas, influenza, gripas ir t. t. (kaip jie žinojo skirtumą?) Ir po kiekvieno gydytojo vizito—receptas ir trumpa kelionė skersai Baranausko aikštę į Žukausko vaistinę.

□

Dialogas buvo toks—**Aš:** (man 10 metų) "Labas, provizoriau Žukauske . . ." **Jis:** "Labas" (trumpai, bet draugišku balsu, su vos pastebima šypsena akyse).

Aš: "Turiu receptą nuo daktaro Laskausko . . ."

Jis: "Paduokite, prašom . . . (mandagiai, formaliai, ne visai, kaip kalbant į vaiką.)

Aš: "Kiek laiko ims, pone provizoriau?"

Jis: "Devynios minutės . . ." (vėl vos pastebima šypsena jo akyse).

Kiek vėliau, kai jau lankiau progimnaziją, aš jį pasveikinau "Pone Vienuoli." Žilstantis klasikas nusišypsojo: "Vienuoliai,—ne ponai . . ."

□

Rašant šiuos žodžius Britanijos laivynas Pietiniame Atlante. BBC radijas Londone vis dažniau perduoda seno kariniai-nacionalistinio himno "Rule, Britanija" ("Valdyk, Britanija") muziką. Premierė Thatcher cituoja 190-ojo šimtmečio karalienę Viktoriją. Šovinistinės, kolonialistinės nuotaikos dygsta kaip grybai po lietaus. Neatsilieka nė darbiečiai nuo konservatorių. Darbiečių vadas Michael Foot išrėžė patriotinę kalbą, pareikšdamas, kad "Mes ginsime tas britaniškąsias salas, nes jos priklauso mums, mums ir ne bet kuriems kitiems . . ."

Dar šio šimtmečio pradžioje britai taip kalbėjo apie pusę pasaulio: Indija, Burma, Tailandas, Malaja, Irakas, Palestina, Egiptas, Sudanas, Rodezija, Uganda, Kenija, Pietų Afrika, Nigerija ir dar daugybė šalių buvo "jų". Buvo sakoma, kad Britanijos imperijoje "saulė niekad nenusileidžia". Tos imperijos nebėra. Falklando salos yra tos imperijos **liekana**. Tos liekanos dabar tenka atsisakyti, kaip teks atsisakyti dar kelių liekanų: Šiaurės Airijos, Gibraltaro, Hong-Kongo . . . .

□

Per paskutinį dešimtmetį Demokratų partija žymiai sudemokratino savo vidaus tvarkymo struktūrą. Suvažiavimuose padaryta nemažai nutarimų, kurie atėmė dalį galios nuo profesinių partijos veikėjų ir įleido į suvažiavimų delegatų rinkimus daugiau jaunimo, moterų, gamtos apsaugos šalininkų, darbo unijų atstovų.

Bet Demokratų partija dabar pradėjo sukti ratą atgal. Parijos Nacionalinis komitetas kovo 26-ąją posėdyje priėmė visą eilę nutarimų, pagal kuriuos daug galios grąžinama profesiniams veikėjams. O tie profesiniai "politikieriai" beveik visuomet labiau konservatyvūs, negu anksčiau minėtos grupės.

Atrodo, kad Demokratų partija bando taikytis prie konservatyvių nuotaikų šalyje, bando konservatyzme konkuruoti su republikonais.

□

Kadaise, kuomet jis dar buvo aktorius, prezidentas Reagan buvo Ekrano aktorių gildijos (Screen Actors Guild, trumpai SAG) narys ir dargi tos unijos prezidentas.

Neseniai keli labiau reakciniai SAG veikėjai pasiūlė, kad ta organizacija savo buvusiam prezidentui įteiktų specialų pagarbos medalį. Bet SAG tarybos dauguma nutarė tokio medalio Reaganui neduoti. SAG atstovas Kim Fellner pareiškė:

"Kaip mes galime duoti medalį Reaganui, kuomet jis yra visų unijų priešas? Mes negalime izoliuotis nuo viso organizuoto darbininkų judėjimo." Pasakyta tvirtai ir drūtai.

Aštuoni punktai Nikaragvai

Managva. — JAV ambasadorius Anthony Quainton pereitą ketvirtadienį Nikaragvos vyriausybei įteikė Amerikos planą. Jame aštuoniais punktais išdėstoma JAV pažiūra dėl abipusių santykių sunormavimo.

Amerika siūlė ekonominę paramą ir žada savo teritorijoje sustabdyti karinį apmokymą Nikaragvos egzilų, besirengiančių nuversti Managvos valdžią.

Iš Nikaragvos Amerika reikalauja sustabdyti ginklų siuntimą kairiesiems kovotojams Centrinėje Amerikoje, ypatingai Salvadore. Ir dar, JAV pabrėžia, kad tolimesnis bendradarbiavimas su Nikaragva pareis nuo to, kaip ir kiek Sandinistų valdžia leis savo krašte reikštis privačiai iniciatyvai biznyje ir politikoje, pravedant laisvus rinkimus.

Nikaragvos vyriausybė dar nedavė savo atsakymo, nors, sakoma, esama susidomėjimo. Kiek anksčiau kalbėjęs revoliucinės vyriausybės narys Sergio Ramirez Mercadoat pareiškė, jog Nikaragva esanti pasirengusi tartis su Amerika, bet tik tarpininkaujant Meksikai.

Meksikos prezidentas Jose Lopez Portillo, Sandinistų vyriausybės bičiulis, jau anksčiau buvo pasisiūlęs tarpininkauti. Jis taip pat buvo ir savo planą paskelbęs. Sandinistai kaip tik ir norėtų, kad tie pasitarimai su JAV vyktų to plano rėmuose.

London.—Šiaurės poliuje du britų tyrinėtojai—Sir Ranulph Fiennes ir Charles Burton balandžio 11 d. iškėlė Britanijos vėliavą, šią aukščiausią pasaulio vietą pasiekę per 46 dienas iš Kanados pusės. Tiedu britai, abu jauni ir anksčiau buvę Britanijos Special Air Service tarnyboje, yra pirmieji istorijoje, peržengę abu polius toje pačioje ekspedicijoje.

Jungtinės Tautos.—Arabų valstybių grupė pareikalavo, kad būtų sušaukta Saugumo Taryba ryšium su žydų kareivio užpuolimu Jeruzalės musulmonų šventovėje.

Suėmė buvusį užs. reikalų ministrą

Teheran. — Irano revoliucinė vyriausybė suėmė buvusį užsienio reikalų ministrą Sadegh Ghotbzadeh, kaltindama jį dalyvavus sąmoksle prieš ajatolą Khomeini. Sakoma, kad jį su kitais sąmokslininkais rėmusi kažkokia "didvalstybė", kurios vardo nemini.

Sadegh Ghotbzadeh ir kiti, kaip radijas skelbia, buvo planavę nužudyti ajatolą Khomeini ir kitus revoliucijos vadus bei vyriausybės narius.

Ghotbadeh buvo užsienio reikalų ministru 1979 m. gruodžio mėnesį, po mėnesio, kai buvo užimta JAV ambasada, ir 1980 m. rugsėjo mėnesį buvo pašalintas, nes Khomeini įsitikinęs, kad jis buvęs per mažai revoliucingai nusiteikęs.

Protestuos prieš Reagano politiką

Washington. — Pereitą savaitę čia buvo paskelbta, kad daugiau kaip 80 visaamerikinių sudarė koaliciją ir po visą šalį pradės organizuoti protestus prieš prez. Reagano politiką, ypač prieš biudžeto socialinių programų apkarpymus.

Koalicija pasivadino Fair Budget Action Campaign vardu. Ją sudaro unijų darbininkų, kovotojų už civilines teisės, tikybinių, kovotojų prieš karą ir skurdą organizacijos, o taip grupės, besidominčios butų, maitinimo ir vaikų teisėmis.

Ateinančių dviejų mėnesių laikotarpyje koalicija numato demonstracijas ar žygius apie 70-yje vietovių, jų tarpe budėjimą su žvakėmis Newarke, N. J., ir prie centrinio pašto Manhattane. Nors normaliai kova dėl federalinio biudžeto vedama Washingtone, federalinėje sostinėje, bet dabar koalicija esanti nusistačiusi kovoti paskirose vietovėse, norint padaryti įtakos į tų sričių senatorius ar kongresmanus.

Koalicijoje, tarp kitų grupių, yra šios organizacijos: The American Federation of State, County and Municipal Employees, B'nai B'rith Women, Friends of the Earth, the National Council of Senior Citizens, the National Education Association, the National Urban League, the United Steelworkers of America.

KVIEČIA ATSISAKYTI PIRMIESIEMS PANAUDOTI BRANDUOLINIUS GINKLUS

Keturi straipsnio autoriai spaudos konferencijoje: iš k. į d.: McGeorge Bundy, viršuje dešinėje—George F. Kennan, Robert S. McNamara ir Gerard Smith.

Washington. — Pereitą savaitę keturi Amerikos žmonės žinomi vyrai išėjo viešai su kvietimu, kad JAV ir jos europiniai alijantai atsisakytų minties pirmiesiems panaudoti branduolinius ginklus karo atveju Europoje. Kaip alternatyvą, jie siūlė sustiprinti vakariečių konvencinį apsiginklavimą kontinente.

Šį savo kvietimą jie išdėstė ką tik pasirodžiusiame "Foreign Affairs" žurnale, kurį leidžia garsioji Foreign Relations taryba.

To straipsnio autoriai—tai McGeorge Bundy, buvęs tautinio saugumo reikalų patarėjas prezidentų Kennedy ir Johnsono laikais, šiuo metu New Yorko universiteto profesorius; George F. Kennan, Princeton universiteto profesorius, buvęs JAV ambasadorius Maskvoje ir Jugoslavijoje; Robert McNamara, buvęs JAV gynybos sekretorius 1961-1967 m., po to—World Bank prezidentas, ir Gerard Smith, prez. Nixono laikais buvęs ginklų kontrolės ir nusiginklavimo agentūros vedėjas ir atstovavęs Amerikai pasitarimuose su Tarybų Sąjunga dėl strateginio ginklų naudojimo apribojimo 1969-1972 m.

Tie vyrai savo straipsnį parašė pernai, bet dabar, kai žurnalas pasirodė, sušaukė spaudos konferenciją norėdami dar labiau savo mintis sustiprinti. Jie aiškina, jog vakariečių strategija branduoliniais ginklais atmušti Tarybų Sąjungos konvencinių ginklų puolimą esanti pasenusi ir veda prie branduolinio karo.

To rašinio pasirodymo dienos išvakarėse, valstybės sekretorius Haig, lyg ir norėdamas atsverti tų keturių vyrų pasiūlymą, kalbėdamas Georgetown universitete, pakartojo JAV nusistatymą, jog Amerika nei atsisako nuo vadinamojo "pirmojo smūgio" branduolinių ginklų panaudojime, nei sutinka branduolinį arsenalą užšaldyti dabartiniame lygyje. Jis pabrėžė, kad JAV turėtų bent triskart padidinti savo konvencinį apsiginklavimą, jei NATO nuspręstų atsisakyti pirmiesiems panaudoti branduolinius ginklus. Jis tvirtino, kad Tarybų Sąjunga toli pralenkianti JAV toje srityje. Bet vėliau Robert S. McNamara, kalbėdamas NBC programoje "Meet the Press" argumentuotai kvestionavo šitokią gen. Haig nuomonę.

Kritikuoja Karibų regiono planą

New York.—Jamaicos Darbininkų Partijos atstovas Dr. Barry Gordon spaudos konferencijoje prie Jungtinių Tautų esančiose Metodistų patalpose pasisakė prieš prez. Reagano siūlomą planą Karibų regionui. Jis jį pavadino maskavimu tikrųjų imperialistinių tikslų, nukreiptų prieš to regiono tautas.

Jis tvirtino, kad pavojingiausias to plano aspektas esantis militarinis, o ekonominis aspektas—tai tik "ledkalnio viršūnė". Dr. Gordon, kuris yra sociologijos profesorius West Indies universitete, taip pat pabrėžė, kad prez. Reagan klydo, kalbėdamas, jog Jamaika esanti "ekonominio išsivystymo ir demokratijos modelis". Dr. Gordono nuomone, Jamaikoje nieko panašaus nesą. Žmonių sąlygos nėkiek nepagerėjo nei prie naujosios Seaga vyriausybės.

Jis reiškė savo skepticizmą, ar iš viso kada nors ekonominis atkutimas prasidės. Šiuo metu Jamaikoje esama 300 tūkstančių bedarbių.

Gen. Haig skraido tarp Londono ir Buenos Aires

Washington. — Tuo tarpu, kai vos tik savaitė laiko liko ligi ginkluotos konfrontacijos tarp Argentinos ir Britanijos dėl Falkland-Malvinų salų, prez. Reagano deleguotas valstybės sekretorius gen. Haig, kaip kadaise Dr. Kissinger taikydamas žydus su arabais, skraido tarp Londono ir Buenos Aires, ieškodamas būdų sutaikinti tuos abu Amerikos alijantus.

Laikraščiui išeinant į spaudą, dar nebuvo aišku, ką buvo pavykę gen. Haig pasiekti, bet tik buvo žinomas britų užsispyrimas neiti į jokias derybas su Argentina, jei tos kariuomenė neišeis iš salų, kurias okupavo balandžio 2 d.

Britanijos submarinai vykdo jos paskelbtą Argentinos laivų blokadą, o Argentinos laivai dar nenori britų provokuoti, tikintis, jog gal bus pasiekta taikaus sprendimo, ligi britų karo laivai pasieks Falkland-Malvinų salas.

Tuo tarpu argentiniečiai stiprinasi salose ir mobilizuoja savo kariuomenę Argentinoje. Jaunimas rašosi savanoriais kariauti prieš britus.

Falkland-Malvinų salų gyventojai, kurių esama nepilni du tūkstančiai, bijo atsidurti tarp dviejų ugnių, jei prasidėtų karas, bet argentiniečiai tvirtina, kad jie negali jų evakuoti, nes neturi pakankamai lėktuvų.

Nors Tarybų Sąjunga stovi nuošaliai nuo to Argentinos ir Britanijos ginčo, bet, kaip rašo spauda, ir ji susirūpinusi, kas bus, jei britai užblokuos Argentinos uostus ir iš jų negalima bus išvežti grūdų, kuriuos TSRS yra iš argentiniečių nupirkusi.

Kolumbija, Ekvadoras ir Kostarika pataria mediatoriaus rolės imtis Amerikos Valstybių Organizacijai, o Bolivija jau siūlo savo savanorius padėti Argentinai kariauti.

PREZIDENTO ATOSTOGOS—MILIJONAS DOLERIŲ

Bridgetown, Barbados. — Apskaičiuojama, kad penkių dienų Karibų atostogos, kurias prez. Reagan praleido maudydamasis ir susitikinėdamas su Karibų regiono vyriausybių galvomis, Amerikai kaštavo apie milijoną dol. Kiti tvirtina, kad tai dar nepilni duomenys, esą gali paaiškėti, kad kaina galinti siekti iki $3 milijonų. Tuose susitikimuose prez. Reagan kritikavo Kubos ir Granados vyriausybes.

Prez. Reagan sugrįžta iš atostogų Karibuose.

Kartu su prezidentu ir jo žmona Nancy Karibų pajūryje buvo vienas JAV laivyno laivas, keletas šarvuotų limuzinų, du JAV oro pajėgų ugniagesybos sunkvežimiai, dešimtys komunikacijos ir saugumo specialistų. Jau vien Air Force One lėktuvo skrydis iš Andrew Air Force bazės prie Washingtono į Kingston, Jamaica, ir į Barbados ir atgal į Washingtoną kaštuoja apie $55 tūkstančius. Keletas malūnsparnių buvo naudota permesti prezidentą iš vienos vietos į kitą, o vien benzino kaina siekianti nuo $700 iki $800 per valandą. Na, ir daugiau visokių išlaidų žmonės priskaičiavo. O prezidentas sako, kad jis taupo . . . ir nori sumažinti vyriausybės išlaidas.

Paskelbė boikotą Argentinos prekėms

Brussels. — Europos Bendrosios Rinkos valstybės, solidarizuodamos su Britanija, kuri yra viena tos Rinkos narių, paskelbė boikotą Argentinos prekėms. Boikotas įsigaliojo nuo pereito sekmadienio. Tasai sprendimas, nustebinęs net pačius britus jų ginče dėl Falkland-Malvinų salų, kurias Argentina jėga užėmė balandžio 2 d., palies apie 20 proc. Argentinos eksporto ir sieks arti dviejų bilijonų dol.

Bendrajai Rinkai priklauso Belgija, Britanija, Danija, Prancūzija, Fed. Vokietija, Graikija, Airija, Italija, Liuksemburgas ir Olandija.

Bendrosios Rinkos atsišaukime kviečiamos ir kitos valstybės pasekti jų pavyzdžiu. Manoma, kad pirmiausia čia turima galvoje JAV, kurios stengiasi laikytis neutraliai, nors stovi aiškiai britų pusėje.

Madrid.—Dėl britų disputo su Argentina už Falkland-Malvinų salas Britanija ir Ispanija atidėjo sienos atidarymą tarp Ispanijos ir britų kolonijos-Gibraltaro iki birželio 25 d. Taip pat atidėti ir abiejų šalių pasitarimai dėl tos kolonijos ateities. Britai Gibraltarą laiko per pastaruosius 278 metus.

Washington.—Kilus susirūpinimui, kad Izraelis gali pulti Libane esančias palestinos Išsilaisvinimo Organizacijos bazes, prez. Reagan pasiuntė valstybės sekretoriaus gen. Haig padėjėją Walter Stossel, kad tasai apramintų Izraelio premjerą Menachem Begin. Anksčiau jau buvo skelbta, kad Begin nemanąs bent šiuo metu jokių puolimų organizuoti. Bet arabai tvirtina, kad Izraelis telkia kariuomenę prie Libano sienos.

Jeruzalė. — Vakariniame Jordano krante ir Gazoje kilo protestai ir demonstracijos dėl amerikiečių kilmės žydo užpuolimo musulmonų šventykloje, kur jis nušovė du arabus ir keletą sužeidė.

LAISVE

LITHUANIAN WEEKLY

PUBLISHED BY THE LITHUANIAN COOPERATIVE PUBLISHING SOCIETY, INC.

Published Fridays, except in case of holidays

102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.

Established April 5, 1911

ANTHONY BIMBA, Editor in chief

EVA T. MIZARA, Editor & Business Manager

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year $12.00	United States, per 6 months... $6.50
Canada, Lat. Amer., per year . $15.00	Canada, Lat. Amer., 6 months . $8.00
Foreign countries, per year ... $15.00	Foreign countries, 6 months ... $8.00

Apie Falklandus—Malvinas

Prieš kelias savaites niekas nebūtų spėjęs, kad pasaulio akys bus atkreiptos į kelias mažiukes salas Pietiniame Atlante, netoli šaltų Pietinės Argentinos krantų ir ne taip jau toli nuo Antarktikos. Mes turime minty taip vadinamas Falkland salas (4,618 kvadratinių mylių, 2,339 gyventojai). Tos retai apgyventos salos turi šaltą, niūrų klimatą, nuolat siaučia smarkūs vėjai, beveik niekad nesibaigia lietus. Klimatas netinka žemės ūkiui ir tie keli tūkstančiai gyventojų, dauguma anglų ir skotų kilmės, augina avis.

Ir tai dėl tų kelių niūrių skurdžių salų dabar visame pasaulyje kalbama apie galimą tarptautinį konfliktą! Visi kalba apie Falklandus arba, naudojant tų salų ispanišką pavadindima—Malvinų salas . . .

Pažvelkime į tų salų istoriją. Britai teigia, kad jų navigatorius John Davis tas salas atrado 1592-aisiais metais, bet britai tuo metu ten **neįsteigė gyvenvietės.** 1764-aisiais metais ten atplaukė prancūzai ir įsteigė Port Loiuis Rytineje Falklando saloje. 1966-ais metais prancūzai perdavė tą koloniją ispanams, kurie ją pavadino Soledad. Tais pačiais metais britai įsteigė savo koloniją Vakarinėje Falklando saloje. Ispanai tą koloniją atėmė nuo Britų 1770-ais metais, bet po metų britai ją vėl atėmė nuo ispanų. 1774-ais metais britai nutarė, kad neverta likti Falklanduose ir savo mažiukę koloniją paliko dievo valiai. 1820-ais metais naujai nepriklausoma Argentina, tuo metu vadinama La Platos Jungtinės Provincijos, užėmė visas Falklando salas ir jas pavadino Malvinų salomis. Bet 1833-iais metais britai vėl atsidangino ir tas salas nuo argentiniečių ginklu atėmė.

Argentina niekad nepripažino britų teisių virš tų salų. Argentina teisingai teigė, kad Malvinų salos, taip arti prie jos krantų, turi priklausyti jai, o ne tolimai Europos valstybei.

Su tuo teigimu reikia sutikti. Europietiškam kolonializmui ir jo likučiams turi būti padarytas galas. Didžių kolonijų jau beveik nebėra, bet Azijos, Afrikos ir Pietų Amerikos kontinentai dar vis nusagstyti mažiukėmis kolonijomis, prie kurių imperialistinės jėgos laikosi lyg nagais įsikabinusios: Hong-Kongas, Macao, Gibraltaras, Guadalupe, St. Martin sala ir dar ir dar. Britai, prancūzai ir olandai dar turi savo kolonijų likučius ir nenori jų atsisakyti.

Nestebėtina, kad visa Lotynų Amerika simpatizuoja Argentinos žingsniui. Ne tai, kad pati Argentina verta simpatijos,—toli to. Argentinoje egzistuoja represyvus beveik fašistinis režimas. Bet užimdama Malvinų salas Buenos Aireso valdžia atliko pažangų žingsnį. Britai manė, kad jie reikalą gali be galo atidėlioti. Jie vedė neva derybas su argentiniečiais, bet už jų nugarų šaipėsi, netikėdami, kad Argentina drįs imtis ryžtingų žingsnių. Dabar jie geriau žino.

Baltuojant Jungtinių Nacijų Saugumo Taryboje, dauguma pasmerkė Argentiną, bet TSRS, Kinija ir Ispanija susilaikė nuo balsavimo. Socialistinės šalys laikosi nuomonės, kad kolonializmui turi būti padarytas galas, nors argentiniečių žingsnis techniškai laužo tarptautinius nuostatus (Ispanija nebalsavo, nes ji turi panašų konfliktą su britais dėl Gibraltaro).

Tikėkime, kad plataus ginkluoto konflikto kaip nors bus išvengta. Bet taipgi tikėkime, kad tos šalys, kurios dar pilnai nebaigė savo imperialistinių karjerų, pasimokys, kad kokios mažos bebūtų kolonializmo liekanos, jos turi būti iššluotos.

New Yorko "Daily News"

Rašant šiuos žodžius atrodo, kad plačiausiai skaitomas šios šalies dienraštis, New Yorko "Daily News", po savaitės kitos užsidarys. Pasirodo, kad nors tas laikraštis turi apie milijoną su puse skaitytojų (o sekmadieniais virš dviejų milijonų) praeitais metais laikraštis turėjo virš 12 milijonų dolerių nuostolių.

Amerikoje didžiuosius laikraščius leidžia ne politinės partijos, ne kokios nors visuomeninės grupės, o taip vadinami "spaudos magnatai", stambūs biznieriai, kuriems laikraščiai yra biznis, ir tik biznis. Taip, pavyzdžiui, "Daily News" savininkai yra "The Chicago Tribune" kompanija, kuri leidžia to pavadinimo didlapį Chicagoje (tas atneša daug pelno). Tai kompanijai taipgi priklauso radijo ir televizijos stotys, bankai ir t. t.

Tad, kompanija nutarė, kad "Daily News" reikia sustabdyti. Tiesa, stengiamasi jį parduoti, bet pirkėjų neatsiranda. Stambus spekuliantas milijonierius Joe Allbritton sako, kad jis gal "News" pirksiąs, bet laikraščio gal neišleis—jį labiau domina miesto centre "Daily News" pastatas! Laikraštį jis leisiąs, jeigu unijos, prie kurių priklauso spaustuvininkai ir kiti laikraščio darbininkai, atsisakys dabartinio kontrakto ir priims žemesnes algas . . .

Jeigu "News" sustotų, didžiuliame New Yorko mieste liktų tik du dideli dienraščiai: rimtas, šiek tiek į liberalizmą palinkęs "nuosaikiosios Amerikos buržuazijos organas", kaip tai jis apibūdinamas, "Times" ir sensacingas, reakcinis "Post", kuris priklauso kitam spekuliantui-milijonieriui, australiečiui Murdock, kuriam taipgi priklauso eilė Londono laikraščių.

"Daily News", tiesa, ne daug geresnis laikraštis. Jis irgi reakcinis (pagrindiniai republikoniškas), irgi sensacingas. Bet jis plačiausiai skaitomasis darbo žmonių tarpe, nes "Times" sunkiau įkandamas.

Jeigu "News" iš tikro užsidarytų, New Yorkas būtų vienintelis tokio didumo miestas pasaulyje su tiek mažai laikraščių. Londonas jų turi apie dešimt, Paryžius ir Roma bent po dvidešimt, Tokyo tiek pat.

Ar kairūs leidiniai, kaip tai dienraštis "Daily World", galėtų bent dalinai užpildyti spragą? Tūkstančiai ir tūkstančiai žmonių gal tą laikraštį skaitytų, bet jie neturi progos jo net pamatyti. Mat, didžiosios distribucijos kompanijos, kurios laikraščius pristato į stendus (kioskus) prižiūri, kad maži kairūs laikraščiai jų nepasiektų.

Taip, "spaudos laisvė" pas mus egzistuoja, gali spausdinti beveik bile ką, bet **pasiekti žmones**, tai jau kitas dalykas. Čia valdantieji sluoksniai žino, kaip sudaryti kliūtis. Gudri taktika: Iš vienos pusės jie gali girtis apie laisvę, kurią "turime", iš kitos pusės jie žmones efektingai izoliuoja nuo tiesos žodžio.

TRUMPOS PASTABOS

Stilius ir metodai—tie patys

Neseniai viena Vakarų stotis savo laidoje lietuvių kalba be kita ko paskelbė:

"Mes galime tik sveikinti ir palaikyti Ronaldą Reaganą dėl jo tvirtumo ir atkaklumo sprendžiant Salvadoro problemą ir viso to regiono problemas.

Jei Amerika būtų taip visada elgusis, šiandien nebūtų prarasta daugybė gyvybiškai svarbių zonų".

Tiek čia keliamos idėjos, tiek pats stilius mums jau gerai ir seniai pažįstami.

Visa tai girdėjosi, pavyzdžiui, Vietnamo karo metu. Tiems, kurie liejo nekaltų žmonių kraują ir žuvo patys, buvo aiškinama, kad jie giną Jungtines Valstijas ir apskritai Vakarų demokratiją. Tiems, kurie už visa tai mokėjo, buvo įrodinėjama, kad antraip jie gali prarasti viską . . .

Amerika, jos žmonės neužmiršo ir neužmirš Vietnamo. Ir pastaruoju laiku jis vėl prisimenamas vis dažniau ir dažniau, ir—kaip tik ryšium su įvykiais Salvadore.

Oficialiojo Washingtono pareiškimai darosi vis karingesni ir vis labiau grąsinantys. Ir jie remiasi konkrečiais veiksmais ir darbais. Labai nešvariais ir labai primenančiais Vietnamą.

Kaip žinia, Reagano administracija nieko negaili kruvinam režimui Salvadore išlaikyti ir liaudies kovai prieš diktatūrą pasmaugti. Kaip pranešama, Jungtinių Amerikos Valstijų pagalba chuntai 1982-ais metais sieks apie 250 milijonų dolerių. Prisiminus tai, kad Salvadore gyvena vos 4 milijonai gyventojų, tai daro Salvadoro karinį režimą vienu stambiausiu Jungtinių Valstijų išlaikytiniu pasaulyje.

Tai—tipiška "pagalba" amerikietiškai. "Pagalba" tankais, automatiniais ginklais, kariniais patarėjais, kurių skaičius vis didėja ir kurie tiesiogiai kišasi į įvykius šalyje. Žurnalistai neseniai įrodė, kad patarėjai, skirtingai nuo oficialios versijos, turi automatinius ginklus.

Jungtinėse Valstijose apmokomi chuntos galvažudžiai.

Suprantama, visa ši "pagalba" duoda konkrečius rezultatus. Net oficialiai, ir, be abejo, žymiai sumažintais Washingtono duomenimis, 1981-ais metais Salvadoro chunta nužudė 15 tūkstančių niekuo nekaltų civilių gyventojų. Washingtonas savo darbus Salvadore bandė teisinti tuo, kad tai ne kova su Salvadoro liaudimi, o su "tarptautiniu komunizmu". Ta proga buvo paskelbta netgi taip vadinama "baltoji knyga". Tačiau netgi tokiam buržuaziniam žurnalui, kokiu yra "Newsweek" tai pasirodė perdaug jau baltais siūlais siūtas juodas rūbas. Žurnalas tai pavadino "šnipiško tipo skaitalu ir prasimanymais".

Taip buvo pernai. Siemet Washingtonas net nebebando dangstytis fygos lapeliu ir atvirai deklaruoja savo tikslus bei kėslus. Kaip ciniškai pareiškė vienas Amerikos diplomatų, "Centrinė Amerika yra vienas iš paskutiniųjų strategiškai svarbių regionų, kuriuos vis dar įmanoma paimti politine prasme".

Nepaisant Jungtinių Amerikos Valstijų administracijos pastangų, Salvadoro diktatūrinis režimas braška. Iš tos šalies ateina žinios apie vis naujas sukilėlių, partizanų pergales. Bejėgiško įniršio pagauti, chuntos galvažudžiai ir jų profesionalūs talkininkai iš JAV atsako taikių gyventojų žudynėmis—baisių nuotraukų daugybe netgi JAV spaudoje. Argi tai neprimena Vietnamo?!

Matyt, Washingtonas, nors ir prisimena istorijos pamokas, tačiau nesimoko iš jų.

Reakcijos džiūgavimas dėl Reagano "tvirtumo" Salvadore ankstyvas. **Jonas Lukys**

News item: In a moment of rare candor, President Reagan concedes that not all of the White House mail fully supports the Administration's position on El Salvador.

Išminties krislai

Riešutai subrandina branduolius vienu metu, žmogaus protas dažnai bręsta visą gyvenimą.

Be širdies auginama ir duona dirsėja.

Namas ir žmogus turi turėti tvirtą fundamentą, priešingu atveju jie abu nepastebimai yra.

Pavojingiausias vaakumas—proto.

Neregiams šviesa nereikalinga.

Žmogaus sąžinė ne veidrodis—atspindžio neduoda.

Upei vistiek, kuo apsirengęs jos skenduolis.

Sakoma, melo trumpos kojos! Bet kodėl jis taip toli nuėjo?!

Sakoma, kad duona verkia tinginio valgoma! Ir kaip ji, vargšelė, nepaskęsta savo ašarose?!

Staigūs posūkiai pavojingiausi tam, kas nesugeba išlaikyti pusiausvyros.

Siauram akiračiui—siauras pasaulis.

Paukščiui sparnai, žmogui mintis—būtini.

Vandenyje atsispindi dangus, žmogaus veide—gyvenimas.

Žmogus dejuoja nuo skausmo. Žemė tylėdama sugeria jo ašaras.

Ledkalnio viršūnę pasiekia tik vienetai.

Kišenei besiplečiant, sąžinė traukiasi.

Žmonės, netekę sąžinės, neretai pralenkia ir Judą.

Įskilęs varpas, netenka skambesio.

Bronius Jauniškis

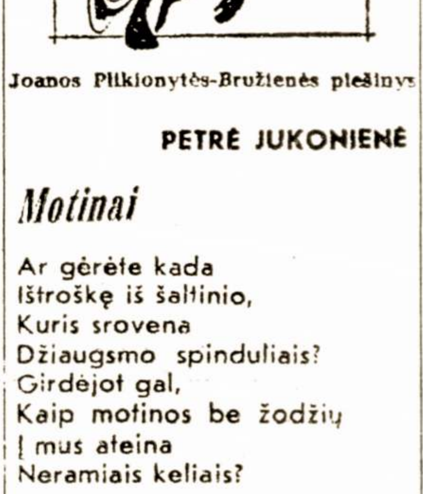

Joanos Plikionytės-Bružienės piešinys

PETRĖ JUKONIENĖ

Motinai

Ar gėrėte kada
Ištroškę iš šaltinio,
Kuris srovena
Džiaugsmo spinduliais?
Girdėjot gal,
Kaip motinos be žodžių
Į mus ateina
Neramiais keliais?

Kai nuo audrų
Suklumpame bejėgiais
Ir kai sunku,
Sunku mums atsikelt,
Mes skubam
Bėgam prie skaidraus šaltinio
Jo ramumos ir džiaugsmo
Atsigert.

Iš jo mes semiamės
Gerumo godžiai,
Jame paliekame
Tik lašelius...
Ir niekad, niekad
Nepaklausiam patys,
Kada gelmė
Šaltinių tų išdžius...

ELENA MEZGINAITĖ

Lyg dainuotum gyvenimu

Lengvumas nakties —
Lyg dainuotum balsu
ir gyvenimu.

Gilumas nakties —
lyg matytum žvaigždėm
ir svajonėmis.

Gerumas nakties —
lyg budėtų visi,
kuriuos myli.

Ne iš skausmo, o tam,
kad žiūrėtų ramiai
ir girdėtų dainuojant.

KAUNAS ŽIEMĄ

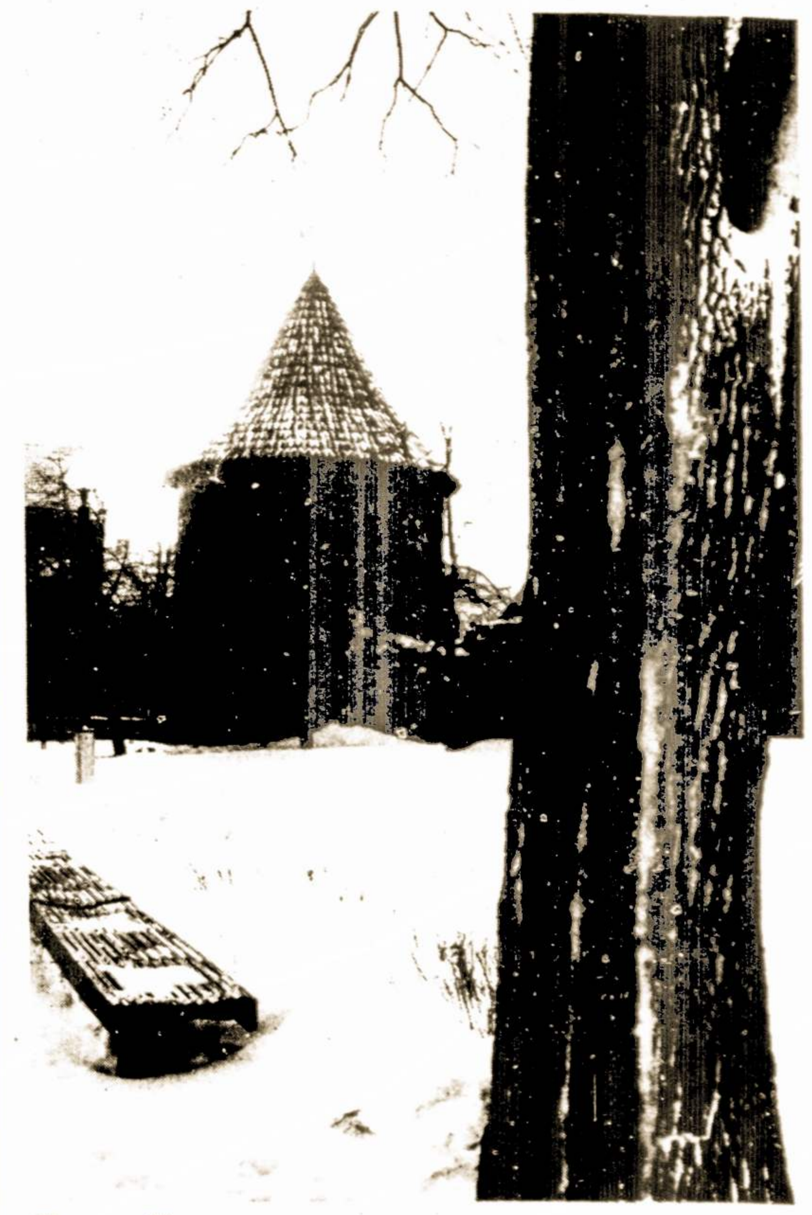

Kauno pilis. K. Jurelės nuotr.

Apie pačius seniausius

Kaip žinia, lietuviškosios emigracijos į Jungtines Valstijas istorija jau senokai perkopė šimto metų slenkstį. Pirmieji ateiviai iš Lietuvos—daugiausiai beraščiai, daugiausiai pačio juodžiausio vargo ir nedatekliaus iš gimtųjų namų išvaryti, naujajame pasaulyje dirbo pačius juodžiausius darbus. Blogiausiai apmokamus, ir pavojingiausius . . . Jų darbo ir gyvenimo pėdsakų dar ir šiandien kai kur likę plačiojoje Amerikoje. Tie pėdsakai tikrai įdomūs ir iškalbingi. Pagaliau, juk tai neatskiriama šio krašto istorijos dalis.

Deja, praktiškai užmirštamos istorijos.

O juk jos pėdsakų dar ir dabar likę. Keliaujant per plačiąją Pennsylvaniją, užsukus į tokias vietas, kaip Scranton, Wilkes-Barre, Shenandoah dar dabar gali surasti namukų, kurių gyventojai—jau labai ir labai nejauni—kalba lietuviškai. Kaip žinia, Pennsylvanijos gelmių turtams labai sumenkus (o kaip dabar teigia kai kurie ekonomikos specialistai—juos užkonservavus tolimai ateičiai) dabar tai gerokai apleistas, nors ir didingų greitkelių išraižytas kraštas.

Čia labai ryškiai jauti laiko dulkes. Tokiomis dulkėmis apnešti ir dar likę namukai, ir jų—gyventojai: jauniems čia tiesiog nebeliko kas daryti.

. . . Praėjusius lietuviškuosius Pennsylvanijos laikus dabar labiausiai mena kapines, užrašai ant antkapių. Dažnas jų prabyla nors ir iškraipyta, bet—lietuviška pavarde. Čia negali neatsistebėti: dažnai, labai dažnai gimimo ir mirties datos labai arti viena kitos! Sunkus alinantis darbas, baisios gyvenimo sąlygos, blogas maistas darė savo. Tačiau čia kadaise aidėjo savotiškos dainos, vyravo savotiški papročiai ir buitis.

Taigi, senieji Lietuvos ateiviai—ištisas įdomus šio krašto istorijos puslapis. Deja, yra realus pavojus, kad jis gali likti užmirštu puslapiu, nepaisant to, kad Jungtinėse Valstijose yra lietuviškos kilmės asmenų, labai noriai save istorikais tituluojančių, mėgstančių rašyti. Labiausiai apie save ir savus "žygius".

Dar daugiau. Dipukinė emigracija neretai juokiasi iš senųjų ateivių, jų kalbos ir papročių.

Tiesa, pastaraisiais metais keletos entuziastų dėka išleistas iliustruotas albumas apie Pennsylvanijos lietuvius. Deja, jis perdėm klerikalinis, šlovina bažnyčias ir dvasiškius, neduoda objektyvaus vaizdo.

Apie Pennsylvanijos lietuvius reakcinėje spaudoje mėgsta rašyti vienas to albumo autorių—Vladas Ramojus. Prieš kurį laiką jis apie tai gana optimistiškai samprotavo "Pasaulio lietuvyje"—mat, suradęs dar keletą lietuviškos kilmės klebonų, jis žodingai aprašė ir vis dar vykstančias Pennsylvanijos lietuvių dienas.

Deja, iš tų rašinių kyšote kyšo noras viską suversti į bažnyčių aruodą.

Tačiau netgi V. Ramojus nepajėgia nuslėpti, kad tos "dienos" dabar tapę savotišku pikniku, proga prasiblaškyti ir parodyti savo naują automobilį.

Lietuvių kalba dažniausiai jau net nebesisveikinama. Na, o tikrieji Pennsylvanijos lietuviai?

Apie jų realią padėtį nejučiomis "Tėviškės žiburiuose" išsitaria pats V. Ramojus. Rašydamas apie pastarąsias "lietuvių dienas" jis pastebėjo:

. . . "Rytas išaušo saulėtas, gražus, ir rodos, pats dangus teikė palaimą nors ir neturtingiems, bet geros širdies Pennsylvanijos angliakasių Lietuvos tautiečiams. O koks jų turtingumas liudija faktas, kad 60% Shenandoah miestelio gyventojų gyvena iš Social Security pašalpos".

Ką tai reiškia—visi puikiai žinome.

Deja, reakcinėje spaudoje nėra net užuominos, kad reikėtų išleisti tikrą, o ne vien subažnytintą ar suasmenintą Pennsylvanijos lietuvių istoriją.

Arba nors realiai parašyti—kaip jie begyvena dabar.

Vladas Mikšys

Vatikanas. — Velykų rytą kalbėdamas apie 300 tūkstančių miniai, popiežius Jonas Paulius II kvietė britus ir argentiniečius išspręsti savo ginčus taikingu būdu, išvengiant kraujo praliejimo, jų ginče dėl Falkland-Malvinų salų.

TOLIMI DRAUGAI

Chyvos Išan Kala senamiestyje uzbekai broliai Matkerimovai su svečiu B. Jauniškiu [viduryje].

Uzbekai svečiuojasi G. Ausiukaičio šeimoje Kaune.

Žmonės mėgsta bendrauti vieni su kitais. Mano bičiulis G. Ausiukaitis seniai palaiko ryšius su uzbekais. Neseniai jie pakvietė pasisvečiuoti saulėtoje Uzbekijoje. Kauno aerodrome mudu su Ausiukaičiu sėdome į Tu-154 rektyvinį lėktuvą ir per 5 valandas nuskriejome 2500 kilometrų. Jeigu pradžioje žemė padengta sniegu, tai po valandos ėmė marguoti. Atsidūrus virš Kara-kumų dykumos, smėlis sukosi verpetais, o nusileidus Urgenčio aerodrome, mus pasitiko šviežia žaluma. Čia mūsų laukė G. Ausiukaičio senas bičiulis, M. Matkerimovas, tamsaus gimio, lenkta vanagiška nosimi skvarbių akių. Jis savo mašina nuvežė į jo paties plūktą namą. Kaip rytuose priimta, namas be stogo, viduje keli kambariai. Juose nėra baldų, bet grindys išklotos kilimais, pasieniais matrasai atsisėdimui.

Mes, kaip ir uzbekai, suriesdami kojas, susėdome apie staltiesę. Vaišino tradiciniu plovu, čeburekais, žaliąja arbata. Mums patarnavo šeimininkas, o jo žmona triūsė virtuvėje ir prižiūrėjo šešetą mažamečių vaikų. Uzbekų šeimos skaitlingos, būna iki 20 vaikų.

Paskui išvažiavome į netoliese esantį istorinį miestą Chyvą. Pakeliui matėme ryžių laukus, užlietus vandeniu, kitur iš žemės kalėsi medvilnės daigai. Chyva pasirodė iš tolo savo garsiais Islamchodžios minaretais.

Pradžioje privažiavome chyvos senovės gynybinę sieną, suplūktą iš molio. Įėjome per puošnius vartus ir patekome į Išan Kala senamiestį. Mūsų akis pagavo kupolų stogais statiniai. Čia chano Tač Chaulio rūmai, iš 1832 metų, Sejid Alaudino ir Pachlavan Machmudo puošnūs mauzoliejai. Pats miestas egzistuoja nuo I amžiaus, per jį ėjo Rytų-Vakarų prekybos kelias. Nuo IV amžiaus priklausė Persijai. Vėliau miestą užkariavo arabai, iš jų atėmė mongolai-totoriai. Tik 1837 metais Chyvą užėmė Rusijos kariuomenė, prijungdama prie Rusijos imperijos. Ir tik 1920 metais Chyva tapo išlaisvinta ir paskelbta Chorezmo Liaudies respublikos sostine.

Dabar Chyvoje veikia medvilnės valymo įmonė, aliejaus spaudykla, kilimų fabrikas. Nemažai puodžių, skardininkų, juvelyrų, dirbtuvių. O į miestą plaukia iš Europos ir iš Azijos turistai. Šis mietas vienas seniausių ir įspūdingiausių Vidurinėje Azijoje.

Važinėjome mes ir po kišlakus, tarybinius ūkius. Maloniai mus priėmė Urgenčio mečetės mula, supažindino su islamo religija, jos tradicijomis ir uzbekų papročiais. Dalyvavome šeimose berniukų apipiaustymo ceremonijose ir jaunuolių vestuvėse. Visur mus priėmė lyg senus draugus, pažadėdami ir mus aplankyti mūsų šeimoje Lietuvoje. **Bronius Jauniškis**

New York.—Balandžio 12 d. Manhattane oficialiai atidarytas Kinijos konsulatas. Ta proga gen. konsulo pavaduotojas vaišino ne tik JAV biznierius ir būsimuosius turistus, bet ir daug newyorkiečių. Konsulatas rūpinsis prekybos reikalais ir tieks pagalbą tūkstančiams Kinijos piliečių, gyvenančių Didžiajame New Yorke. Konsulato patalpos yra 42 St. ties 12 Avenue.

Jakarta, Indonezija.—Informacijos ministerija uždarė paskutinį didesnį savaitraštį "Tempo", kaltindama dėl kontroversinių dalykų rašymo. Paskutiniame savo numeryje žurnalas aprašė riaušes, kurios kilo norint sutrukdyti valdančiosios partijos vadui—informacijos ministrui kalbėti.

Senosios knygos Lietuvos bibliotekose

Spėjama, kad pirmoji lietuviška knyga M. Mažvydo "Katekizmas" (1547 m.) buvo išspausdinta apytikriai 200-300 egzempliorių tiražu. Iš naikinančios laiko upės—tik pagalvokim, 400 metų!—išgriebti mūsų kartai tik du šios unikalios knygos egzemplioriai. Vienas jų saugomas—kaip ir dera Lietuvoje, Vilniaus universiteto bibliotekoje. Jos darbuotojai yra surinkę didelę senų knygų kolekciją, siekiančią 170 tūkstančių vienetų. Joje—mūsų minėta pirmoji lietuviška knyga, pirmoji Vilniuje išleista lietuviška knyga—M. Daukšos katekizmas (1595 m.), J. Bretkūno "Postilė" (1591 m.) ir kitos neįkainojamos vertės knygos.

Pirmųjų spausdintų knygų XV a.—vadinamų inkunabulais—universitete yra 310, tai 68 nuošimčiai visų respublikos bibliotekų turimų inkunabulų. Seniausias jų—R. Mauro enciklopedinio pobūdžio knyga "Opus de universo" (išleista 1467 m. Strasburge).

Vilniaus universiteto bibliotekoje saugomas ir vienas turtingiausių Tarybų Sąjungoje XV-XVII a. kartografijos rinkinys su pirmaisiais spausdintais atlasais. Didžiąją šio rinkinio dalį sudaro J. Lelevelio padovanoti 1575 atlasai, tarp jų 1490 m. išleistas Ptolomėjaus atlasas, kuriame pirmąkart pavaizduota Lietuvos teritorija.

Tarybų Lietuvos bibliotekų saugyklose sukaupti didžiuliai praėjusių amžių knygų fondai. Apie juos įdomiai "Kultūros barų" 1982 m. 2-ame numeryje rašo vienas žymiausių bibliotekininkystės specialistų, Vilniaus universiteto profesorius Levas Vladimorovas, neseniai atšventęs savo 70-metį (laikraščio skaitytojai, be abejo, žino jį ir iš tų laikų, kai L. Vladimirovas 1964-1970 m. dirbo New Yorke, Jungtinių tautų D. Hammarskjoldo bibliotekos direktoriumi). Visų šių kolekcijų specifinis bruožas yra tas, pažymi L. Vladimirovas, kad jos nebuvo supirktos antikvariatuose, knygų mugėse ar aukcionuose, kaip, pavyzdžiui, susiformavo garsiosios JAV Kongreso bibliotekos senųjų knygų fondai, Harvardo universiteto arba milijonieriaus Morgano bibliotekos New Yorke kolekcijos, o kaupėsi natūraliai, daugelį šimtmečių tenkindamos krašto visuomenės kultūrinius poreikius, ir yra organiškai susijusios su jo istorija. Jos buvo čia intensyviai skaitomos, studijuojamos, naudojamos naujoms mokslo ir literatūros vertybėms kurti. Štai kodėl šie mūsų bibliotekų senųjų knygų rinkiniai nėra paprastos bibliofiliškų unikumų kolekcijos arba muziejinių vertybių ekspozicijos, bet respublikos praeities minties plėtotės, istorijos, gimtosios kalbos ir literatūros raidos tyrinėjimų svarbi mokslinė bazė.

Viena senųjų leidinių grupė vadinama paleotipais. Paleotipai—tai spaudiniai, išleisti 1501-1550 metais, jau beveik atsikratę rankraštinės knygos archaiškų elementų, dar būdingų inkunabulams. Apytikriais apskaičiavimais respublikoje yra apie pustrečio tūkstančio paleotipų. Didžiulės vertės tokie spaudiniai, kaip Vilniaus spaudos pradininko, baltarusių humanisto ir švietėjo Pranciškaus Skorinos "Apaštalas" (1525 m.) garsusis lenkų mokslininko Mikalojaus Koperniko veikalas "De revoliutionibus orbium coelestium", pirmą kartą išleistas Niurnberge 1543 m. Vilnius universiteto biblioteka didžiuojasi dar vienu rinkiniu—400 Elzevyrų leidiniais (leidėjų Elzevyrų dinastija XVII a. leido mažo formato, pigias, bet gerai suredaguotas ir tipografiškai nepriekaištingai apipavidalintas knygas) . . .

Daug įdomybių, daug paslapčių tebeglūdi knygos istorijoje. Kai imi keturių, trijų šimtų metų senumo spaudinį, tarsi prisilieti prie gyvo praėjusių kartų gyvenimo. Ir suvirpi nuo to prisilietimo . . . . **Alvis Dargis**

RAMUTĖ GIRKONTAITĖ

Pavasarį

Klajosi kranklių kalboje pavasarį,
sklaidantis rūkui,
kuris
lyg netikrumo dvasia
aprasodavo langus.
Ne žemė asiūklių siūlais
kabinsis už paukščio sparnų,
o ilgesys. . .
Liepsnos judesiais pakartos tau
vandenys
artėjimą laiko, kurio
dar nemoki ištart,
bet sielos tyliu prašviesėjimu
vis vien jį jauti. . .

Tenai, kur visa širdimi
atsisveikinai, regis, negrįžtamai —
medelis, lyg sužadėtuvės baltas!
Po juo vėl kažkas tau paduoda
kaip nesurašomą plunksną,
kaip žydintį savo ramentą —
raktą
nuo paukščio balsu besijuokiančio inkilo. . .

*

Gal tai ne šermukšnis? Tik debesys suplakė kruviną putą?
Kertu nematomus langus — vis didesnius į tave.
Bet man ne šviesiau.
Kam apvedi žydinčiu kontūru mano metus?
Kam tu renkiesi mane?
Įsiklausyk, ar tikrai sutverta aš iš tavo širdies plakimo?

Vis viena žinau: ne tavo sparnams perskrist
šitą tamsėjančią jūrą. Nė nebandysi.
Liks magnetinės audros už mano akių.
Jos tavęs netrikdys.
Bijau net alsuot — taip viskas suverta ant žaibo many.
O ryt vėl gyvensiu — lyg spaustų krūtinę
gilybė letargo vandens. . .

SUSITIKIMAI

HELMUTO VIEŠNAGĖ

Dienos pasitaikė kaip reta: rytais saulė kilo į giedrą, lyg jūros išskalautą dangų, žadėjo kaitrą ir alsį, ir tokį savo pažadą vis ištesėdavo. Su Helmutu, svečiu iš Vakarų Berlyno, visai savaitei apsigyvenome Klaipėdos "Pamario" viešbutyje. Tiesą pasakius, koks ten apsigyvenimas! Rūpestį svečiu pasiėmė jo draugai ir todėl galėjau per dienas kaitintis Smiltynės papludimyje ir maudytis jūroje. Sugrįždavau vėlai ir—net nesuprantama!—labai pavargęs, o svečias sugrįždavo dar vėliau ir visuomet kupinas įspūdžių ir patenkintas dienos susitikimais, užsidegęs ryt apkeliauti ir pamatyti dar daugiau.

— Gaila, kad neperskaitei, ką esu parašęs,—kartą pasakė jis ir tuomet man atrodė, kad tikriausiai svečią vargina klausimais, kuriuos išgvildeno savo būsimos knygos rankraščiuose. Prieš išvažiuojant iš Vilnius į Klaipėdą juos kilnojau ir pastebėjau, kad raštų pundas viršija tris šimtus puslapių.

— Nepyk, Helmutai, jei nusibodo mano klausimai,—paprašau svečio iš Vakarų Berlyno.—Tuomet, prisimena, jis greitomis žvilgtelėjo mano pusėn ir atsakė:

— Gal ir nusibodo. Tik kas dėl to kaltas. Ar ne aš pats?

Helmutas gyventi Vakaruose išvyko 1958 metais. Ir dabar štai, po 23 metų atvažiavo į Vilnių, kad dar kiek pataisinėjęs atiduotų spaudai paruoštą knygą apie savo patyrimus, negandas, kuriuos išgyveno vakarų pasaulyje. Klaipėda gi—geriausiai jam pažįstamas Lietuvos miestas, tad užbaigęs darbus atokvėpiui ir pasirinko būtent jį.

Kartais, kai neklysdamas pamatydavau, jog Helmutas jautriai pergyvena patirtus įspūdžius, norėdavosi pasakyti, žinoma—draugiškai, be pagiežos, kad, girdi, pats rinkaisi ne šitą, bet aną. Tai aną ir turi.

Ir iš tikrųjų, Helmutas į Vakarus išvyko, išsiskyręs su draugais jau 11 klasėje. Tačiau tokie mano priekaištai irgi gal nebūtų buvę teisingi: motina vyko pas vyrą, o sūnus—pas tėvą. Ir todėl džiaugiuosi, kad jokių priekaištų svečias iš manęs neišgirdo. Bet ką padarysi, kad jie buvo atėję į galvą ir kad mintys žmogų teisia ir teisina, giria ir peikia, Helmutui irgi prireikė nemažai laiko, kol jis pasiryžo pasakyti:

— Žmonės! Vakarų pasaulyje išgyvenau du dešimtmečius. Mokiausi. Baigiau aukštuosius mokslus. Turėjau darbą, o paskui jį iš manęs atėmė . . . Ir niekas man jo dabar neduoda, ir nesimato, kad kas jį ateityje pasiūlytų. Bedarbis aš, bedarbis, turintis aukštąjį išsilavinimą, mokslinius laipsnius . . .

Paskutinį viešnagės vakarą Klaipėdoje Helmutas sugrįžo į viešbutį nešinąs žuvimis. Ištraukė vieną, laikė iškeltą už uodegos ir garsiai, linksmai paklausė:

— Mėgsti žuvis?

— Ar rūkyta?—pasiteiravau.

— Žinai,—kalbėjo jis,—kad žuvis pradeda dvokti nuo galvos? Bet ši nedvoks, ji gerai išrūkyta. Ar supranti?—perklausė jis ir dar pakartojo, kad žuvis gerai išrūkyta ir todėl nedvoks. Tada paliepęs gaudyti, numetė žuvį į mano rankas.

Nesu tikras, ar tiksliai supratau Helmuto žodžių prasmę. Kaip ten bebūtų, o linkęs galvoti, kad jis kalbėjo ir apie save. Ne pirmas atvejis, kai žmonės atsitoki patys paragavę obuolių iš rojaus, kuris dar vadinamas "Laisvuoju pasauliu".

Mašinėle prirašyto popieriaus lapų krūva dar gulėjo viešbučio kambarėlyje ant palangės, o jis jau savo bičiuliams žadėjo dovanų knygą. Žinoma, būsimą, kuri, anot jo, privalo išvysti pasaulį, kadangi ji—teisinga.

— Susitiksim,—pasakė jis, kai atsisveikinome.

— Gerai būtų,—pasakiau, ir tikrai tikiu, kad susitiksime, ir tikiu, kad skaitysime ir jo knygą. Ir tik kaip norėtųsi man joje atrasti kažką panašaus į žinomą įspėjimą:—Tautiečiai, bėkite akilūs! Mūsų pasaulyje dar daug apgaulės, socialinės nelygybės ir tai patyriau savo paties gyvenimu.

Bet gal šitaip perdaug kategoriška ir gal geriau būtų jo knygoje surasti prisipažinimą, jog į Vakarus išvyko kaip repatriantas, kaip vokiečių tautybės asmuo ir apsigavo, kadangi, pasirodo, apie žmogaus tautybę žymiai daugiau pasako jo jausmai, širdis, o ne tėvų dokumentai.

Helmuto rankraščiai būsimai knygai parašyti lietuviškai . . . **Pranas Karlonas**

KRYŽIUS PRIEŠ KNYGĄ

MŪSŲ laikais sunku įsivaizduoti žmogų be knygos. Jos mums išsaugoja žmonijos dvasinį turtą, žinias ir patirtį. Turbūt neįmanoma suskaičiuoti, kiek knygų parašyta nuo to laiko, kai išrastas raštas. Vienos knygos greit išnyksta iš žmonijos atminties, o kitos pergyvena amžius. Daugelio knygų, kaip ir žmonių, likimas tragiškas. Jos buvo persekiojamos, draudžiamos, teisiamos ir naikinamos.

ISTORIJA nedaug turi duomenų apie tai, kad knygas specialiai būtų naikinę stabmeldžiai. Antai tik Romos imperatorius Neronas liepęs sudeginti jį pajuokiančias knygas.

Kartais knygos žūdavo karų metu ar per stichinę nelaimę. Apskritai stabmeldžiai į knygas žiūrėjo kaip į turtą, karo grobį, vertindavo jas panašiai kaip vergus, auksą, brangakmenius, audeklus, stiklą.

Jau pirmaisiais krikščionybės vystymosi amžiais bažnyčios galvos suprato: nepaėmę savo žinion mokslo, mokymo ir knygų, negalės užvaldyti žmonių proto ir jausmų. Todėl jau nuo ketvirtojo amžiaus pradėjo sistemingai kovoti prieš knygą, nesutinkančią su bažnyčios mokymu.

Jau tada buvo draudžiama skaityti stabmeldžių parašytas knygas, jas degino. Kai ketvirtojo amžiaus pabaigoje Romos imperijoje pradėjo masiškai griauti stabmeldžių šventyklas, kartu nuo vienuolių fanatikų rankų žuvo daug knygų saugyklų. O vėliau atsirado ir uždraustų knygų sąrašai.

Už tokių knygų perrašinėjimą (visos knygos dar buvo rankraštinės) nukirsdavo rankas, už jų skaitymą grėsė mirties bausmė.

Suliepsnojo pirmieji knygų laužai. Krikščionys degino stabmeldžių ir senovės judėjų knygas, judėjai naikino krikščionių veikalus, musulmonai degino ir stabmeldžių, ir judėjų, ir krikščionių knygas.

Taigi antikos laikų dvasinės kultūros paminklai buvo naikinami negailestingai. Tik retkarčiais išlikdavo atskiri jų fragmentai. Iš garsiosios Aleksandrijos bibliotekos, pavyzdžiui, neliko nieko, o ji buvo didžiausia senojo pasaulio knygų saugykla, kurioje pirmame amžiuje prieš mūsų erą buvo maždaug septyni šimtai tūkstančių papiruso ritinių, literatūra įvairiomis kalbomis.

Vieną kitą kartą per karus nukentėjusi nuo gaisrų, biblioteka vėl budavo greitai papildoma, vėl klestėdavo. Tik nuo mirtino smūgio, kurį jai sudavė krikščionys, Aleksandrijos biblioteka nebeatsigavo. Tai buvo vienas didžiausių anų laikų bažnyčios padarytų nusikaltimų.

Todėl vėliau krikščionybės gynėjai megino kaltę už šio kultūros centro sunaikinimą suversti arabams. Girdi, kai arabai septintame amžiuje užėmė Aleksandriją, viešosios pirtys šešis mėnesius buvo kurenamos bibliotekos knygomis. Dauguma mokslininkų nesutinka su šia legenda — vargu ar iki to laiko bebuvo išlikę tiek knygų, kad būtų užtekę krosnims kūrenti.

Ir vėliau Europoje buvo leidžiamos tik tos knygos, kurios buvo reikalingos pačiai bažnyčiai ir visiškai sutiko su jos dogmomis. Beje, pergamentas buvo brangus, jo nuolat trūko. Todėl vienuoliai, pagrindiniai knygų perrašinėtojai, pradėjo senovės veikaluose trinti ir plauti pirminį tekstą, jo vietoje užrašydavo naują — maldaknyges, pamokymus, „šventųjų tėvų" kūrinius. Vietoj senojo teksto užrašytos knygos buvo vadinamos palimpsestais. Šitaip vėl buvo sunaikinta daug vertingų knygų.

Daug šimtmečių bažnyčiai reikalingos knygos buvo rašomos ir perrašinėjamos vienuolynuose. Parašydavo tik po kelis egzempliorius, reikalingus pačiam vienuolynui. Knygos, surinktos vienuolynų bibliotekose (iš esmės vienintelėse viduramžių laikais), daugiausia buvo religinio turinio.

Nedidelę dalį knygų, kurios vienaip ar kitaip išvengė sunaikinimo ir išliko nuo antikos laikų, bažnyčia panaudodavo savo reikalams. Bet ji visiškai nesirūpino jų išsaugojimu. Vienas ryškiausių pavyzdžių — Italijos Monte Kasino vienuolyno bibliotekos likimas. Ši biblioteka garsėjo ankstyvaisiais viduramžiais, bet XIV a. italų rašytojas Džovanis Bokačas biblioteką pamatė apverktiną. Durų nebuvo, ant palangių užaugusi žolė, krūvos antikos rašytojų rankraščių sutrūniję, apdengtos storu dulkių sluoksniu.

Kai XII—XIII a. padidėjo knygų paklausa, sustiprėjo ir knygos persekiojimas. Vis dažniau knygos buvo viešai deginamos, vis žiauriau persekiojami jų autoriai, platintojai ir skaitytojai. Tuo metu dvasininkija fizikos knygų skaitymą paskelbė nuodėmingu, o popiežius Aleksandras III išvis uždraudė tirti gamtos desnius. Keturioliktame amžiuje popiežiai uždraudė skaityti chemijos knygas. Bažnytininkai degino ir nepatikusius jiems „šventųjų" knygų vertimus.

Nuo 1369 metų, įsteigus „šventąjį tribunolą", knygas, kaip gyvas, pradėjo teisti, „žalingas" ir įtartinas liepdavo sudeginti.

J. PODRIADČIKAITĖ

"LAISVĖS" BENDROVĖS SUVAŽIAVIMO PROGA SVEIKINIMAI

DETROIT, MICHIGAN

Detroitiečiai sveikina "Laisvės" dalininkų suvažiavimą 1982 m. balandžio 4 d. ir "Laisvei" linki ilgiausių metų

A.L.D.L.D. 52 kuopa	129.28
Detroito Lietuvių klubas	100.00
Teofilė Masienė ir Stefanija Masytė	100.00
Frank Yoshonis, Dearborn, Mich.	100.00
Frank Ulinskas	60.00
Anna Dockus	50.00
Detroito Moterų Pažangos klubas	25.00
Servit ir Ruth Gugas	20.00
Alexandra Sharka	10.00
Mike ir Pat Stunskas	10.00
Tony ir Millie Vasaris	10.00
Albinas ir Susan Bubnelis	10.00
Matilda Rudzevičienė	10.00
Pat Stackwell (Stakvilienė)	10.00
George Kuodis (kanadietis)	6.00
Sam Kunsaitis (kanadietis)	6.00
Charles Stankius (kanadietis)	5.00
Stanley ir Emily Baltulis (kanadiečiai)	5.00
Ruby Jeske	5.00
John Urbon	5.00
Frank ir Sophie Nakas	5.00
Antoinette Waitkūnas	5.00
Frank Yoshonis	5.00
Kęstutis ir Antonette Garelis	5.00
Alfons ir Emma Rye	5.00
John ir Estelle Smith	5.00
George Janonis	5.00
Viso iš Detroito	**$711.28**

* * *

OAKLAND, CAL.

Sveikiname "LAISVĖS" BENDROVĖS suvažiavimą ir jai linkime dar daug metų gyvuoti ir šviesti žmoniją, taip pat linkime geros sveikatos laikraščio darbuotojams.

Su pasveikinimu siunčiame:

Gera Draugė, Sunnyvale, Cal.	$100.00
Raymond Machulis, San Leandro, Cal.	60.00
(jo gimtadienio sukakties proga)	
Telda King, San Leandro, Cal.	30.00
M. Baltulionytė, San Leandro, Cal.	20.00
M. Mozūraitienė, San Leandro, Cal.	20.00
K. Mugianienė, Oakland, Cal.	10.00
J. ir Ks. Karosai, San Leandro, Cal.	10.00
A. ir V. Taraškai, San Leandro, Cal.	10.00
V. Taraškienė grąžino vajininkės dovaną	12.00
M. Ginaitienė, Santa Clara, Cal.	10.00
S. Grublin, Foster City, Cal.	10.00
Viso aukų	**$292.00**

Su geriausiais linkėjimais visiems dalyviams, "Laisvės" štabui, skaitytojams ir rėmėjams.

V. Taraškienė
LLD 198-tos kp., Oakland, Cal.

* * *

SVEIKINA

Elzbieta Repšienė iš Dorchester, Mass. ir Bostone stažuojantis Filosofijos kandidatas-docentas, Vilniaus Valstybinio Pedagoginio instituto katedros vedėjas Vaclovas Makarevičius suvažiavimo dalyviams siunčia širdingiausius linkėjimus su viltimi, kad "Laisvė" gyvuotų dar daug metų. Su sveikinimu siunčia $100 auką.

ST. PETERSBURG, FLA.

Sveikiname "Laisvės" dalininkų 82-rąjį suvažiavimą, "Laisvės" kolektyvą, skaitytojus, rėmėjus vajininkus bei korespondentus.

Linkime, kad suvažiavimo dalyviai pravestų sėkmingus tarimus, kad "Laisvė" dar ilgai gyvuotų ir skleistų tiesos žodį darbo žmonėms.

Taigi ta proga "Laisvei" siunčiame $100.00 paramos.

Tegyvuoja "Laisvė. **VALYS ir VERUTĖ BUNKAI**

Aukos priduotos per suvažiavimą, bei prisiųstos paštu:

Amelia ir Walter Yuskovic, Middletown, N. Y.	$50.00
Ieva Mizarienė, Jackson Heights, N. Y.	50.00
Juozas ir Bernice Vaitkus, Seminole, Fla.	50.00
Marytė Senkevičienė ir Antanas Globičius, Wilkes Barre, Pa.	50.00
Mary Zeikus, Rockville, Md.	25.00
K. Petrikienė ir Artūras Petrika, Elka Park, N. Y.	25.00
Elena N. Jeskevičiūtė, Bloomingburg, N. Y.	25.00
Amelia Young, Bloomingburg, N. Y.	25.00
Aldona DeVetsco, Westlake, Ohio	25.00
Anne Yakstis, Bronx, New York	25.00
Karl Bender, Richmond Hill, N. Y.	25.00
Anna Jones, Brooklyn, N. Y. (aukojo Namo Bendrovės šėrą)	25.00
Mečislavas Hacinkevičius, Great Neck, N. Y.	20.00
Andy ir Aldona Anderson, Marmora, Ont., Canada	10.00
V. Zaveckas, Brooklyn, N. Y.	10.00
Alex Mitchell, Brooklyn, N. Y.	10.00
J. Lugauskas, Brooklyn, N. Y.	10.00
Paulina Kolendo, Richmond Hill, N. Y.	10.00
Ona Babarskienė, Richmond Hill, N. Y.	10.00
Nastė Buknienė, Brooklyn, N. Y.	10.00
P. V. Gasparienė, Grand Rapids, Mich., per dukrą Ruth Bell	10.00
Ruth (Gasparaitė) Bell, Monroe, N. Y.	10.00
M. Stripeikienė, Brooklyn, N. Y.	10.00
Anna Butkis, LaGrange, Ill.	10.00
Osvaldas Bagdonas, Richmond Hill, N. Y.	5.00

* * *

Sofija Stasiukaitienė ir Adelė Rainienė apmokėjo visas banketo maisto išlaidas	$233.74

* * *

Balandžio 2 d. skelbėme "Laisvėje" vardus aukotojų iš St.Petersburg,Fla.,prisiųstus per Paul Alekna	881.00
Taipgi buvo skelbti sekami aukotojai:	
Po $100 Niujorko Lietuvių Moterų Klubas, Aido Choras ir Lietuvių Namo Bendrovė	300.00
Taipgi buvo paskelbta Julijos Družienės, Norwood, Mass. aukotas Lietuvių Namo Bendrovės šėras	25.00

* * *

Viso aukomis gavome $3,178.02.

Širdingai dėkojame

Administracija

TRUMPOS PASTABOS

Kipšas šventovėje ir—kitur

Šias pastabas norėtųsi pradėti citata, kuri porina štai ką: "Senovės legendos pasakodavo apie kipšą, įsitaisiusį šventovėje, stebintį maldininkus ir žymintį jų blogo elgesio nuodėmes ant jaučio odos.

Tai, kas senovėje buvo tik legenda, mūsų laikais tapo tikrove, tiktai vietoje kipšo šventovėje įsitaisęs sovietinis komisaras-ateistas". Kas gi padarė šį didžiulį istorinį teologinį atradimą?

Nagi, Kanadoje leidžiami "Tėviškės žiburiai", kurie, kaip žinome, iš vis mėgsta dvasinę tematiką.

Istoriją su kipšais šventovėse kol kas palikime ramybėje, ir pirmiausia žvilgtelkime—kuo gi šį lietuviškųjų reakcionierių laikraštį jaudina šiandiena?

Tiesa, pradžių pradžioje kyla pats natūraliausias klausimas: kodėl gi Kanados laikraščiui rūpi ne jo krašto, o toli nuo Toronto esanti Lietuva?! Bet juk iš anksto žinome, kad atsakymo į šį klausimą nebus—tokia jau šio laikraščio prigimtis, jam (ir į jį panašiems) kaip tik labiausia—ir rūpi svetimi reikalai.

Tad grįžkime prie kipšo. Šiuolaikinis kipšas "Tėviškėms žiburiams"—tai . . . dabar egzistuojantys ir visiems privalomi įstatymai. Jie kaip žinia, suteikia visišką sąžinės laisvę, leidžia išpažinti kokią religiją, atlikinėti jos apeigas. Suprantama, yra ir atatinkami reikalavimai—kaip, beje, ir visuose kraštuose. Tame tarpe ir Kanadoje, kur leidžiami "Tėviškės žiburiai". . .

Taip, iš dalies, draudžiama maldos namuose vesti antivalstybinę šmeižikišką veiklą, atlikinėti kolektyvines religines apeigas ne tam skirtose vietose, organizuotai mokyti vaikus religijos ir taip toliau, ir panašiai.

Yra speciali įstaiga, kurios tikslas—reguliuoti santykius tarp valstybės ir bažnyčios: kaip ir visuose kituose civilizuotuose kraštuose. Jos atstovai tikrai nesėdi bažnyčiose ir neregistruoja ten esančių nuodėmių.

Na, o jei tą darytų—daugybės jaučių skurų reikėtų. Juk—nepaslaptis—kai kurie ekstremistiškai nusiteikę dvasiškiai bažnyčios sakyklą panaudoja ne šventam reikalui skelbti. Iš jų kartais pilasi tiesioginis raginimas nepaisyti galiojančių įstatymų, neklausyti valdžios atstovų nurodymų. Šmeižiami—ir visiškai be jokios gėdos—vietos inteligentai, neretai—patys šviesiausi ir energingiausi mokytojai.

. . . Taigi, legendinis kipšas tikrai turėtų ką veikti kai kuriose bažnyčiose.

Tad kodėl "Tėviškės žiburiams" prireikė patetiško melo ir jėzuitiškos veidmainystės?

Reikalas paprastas: tai—tik dalis įnirtingos antitarybinės kampanijos, kurią prieš dabartinę Lietuvą varo tam tikri reakcinės emigracijos sluoksniai. Ir—jau nebe pirmą dešimtmetį.

. . . Anksčiau Lietuvos priešai kalbėdavo ir rašydavo apie tai, kad darbo Lietuva neįšgyvensianti (be ponų) nė metų . . . dviejų . . . dešimties. Lietuva išgyveno. Ir—labai gerai išgyveno. Žlugus šiai pranašyščių kampanijai (beje, kai kas joje dalyvavo ne tik plunksna ar per radiją skelbiamu nuodingu žodžiu), prasidėjo kita. Buvo kalbama ir rašoma, kad Lietuva niekо nepasieks ekonomikoje, kultūroje, švietime, moksle. Žodžiu—tūpčios vietoje ar net žengs atgal. Ir šią kampaniją ištiko anos likimas.

Kas beliko reakcinei propagandai, vienam mitui sprogstant po kito? Štai tada ir buvo griebtasi religinės, taip vadinamosios "sąžinės laisvės" tematikos. Tuo labiau, kad faktų čia galima visai nepaisyti, arba juos vartyti taip, kaip tik nori.

Lietuvoje atsirado keletas kunigų—ekstremistų, kurie anaiptol ne dėl švento reikalo buvo pasirengę parduoti kipšui sielą (jeigu ją turėtų ir jei tik atsirastų pirkėjas), ir anaiptol ne "Tėviškės žiburių" legendiniam velniui, o visiškai realiam: antitarybiškumui. Skirtingai nuo legendinio rašyto ant jaučio skūros, šis verslas pasirodė labai neblogai apmokamas.

Vladas Mikšys

Pereitą savaitgalį visoje Fed. Vokietijoje vyko demonstracijos ir žygiai už nusiginklavimą ir taiką. Nuotraukoje—dalis žygininkų prie plakato, sakančio: "Reagan, Brežnev, Schmidt—mes nedalyvausime jūsiškiame kare".

ROBOTAI KOSMOSE

Manoma, kad ateityje robotai atliks daugumą darbų kosmose, nes pasiųsti žmones už Žemės atmosferos ribų ilgam laikotarpiui tampa vis sudėtingiau ir brangiau. Tikimasi, kad pirmasis robotas kosmose pasirodys apie 1986 metus. Iš pradžių jis atlikinės palyginti paprastas operacijas. Vėliau jam bus patikėtas palydovų remontas arba kosminių stočių statyba.

NASA specialistų nuomone, kosminiai robotai turi būti kontroliuojami iš Žemės. Kartu jie privalo išlikti pakankamai autonomiški, kad galėtų reaguoti į aplinką ir priimti sprendimus.

Kosminiai robotai bus universalesni už šiuolaikinius pramoninius robotus, atliekančius užprogramuotas operacijas. Jų reakcija į aplinkybes turi priartėti prie žmogaus reakcijos. Stebėti aplinką jiems tikriausiai padės televizija. Šiuo būdu gaunama informacija keliaus į centrinę ESM, galinčią daryti logines išvadas apie tai, kokias operacijas turi atlikti robotai. Pavyzdžiui, planetos paviršiumi judantis robotas galės automatiškai apeiti kliūtis ir netgi nuvykti į tam tikrą jį sudominusią vietą.

Dirbtinio proto sistemos kosmose gali pakeisti žmogų, kurio išlaikymas ten kainuoja 10 tūkst. dolerių per valandą. Robotams nereikia brangiai kainuojančių gyvybės palaikymo sistemų. Be to, juos nebūtina grąžinti į Žemę ir galima išvengti daug išlaidų bandymams, norint užtikrinti saugų pilotuojamą kosminį skrydį.

Konstruktoriai taip pat galės žymiai sumažinti kosminių automatų paleidimo išlaidas, juose įrengus ESM su dirbtiniu protu. Juk valdyti kosminius aparatus iš Žemės vis sudėtingiau ir brangiau. Pirmųjų zondų į Marsą valdymas iš Žemės kainavo apie 10 mln. dolerių, o panašių aparatų valdymas netrukus pasieks 160 mln. Todėl sistemos su dirbtiniu protu turi surinkti informaciją ir nuspręsti, ką daryti tam tikroje situacijoje.

Kitas uždavinys susijęs su informacijos kosmose rinkimu. Dabartiniai prietaisai Žemei pateikia labai daug informacijos be atrankos. Pavyzdžiui, NASA kasdien iš kosmoso gauna 10^{12} bitų informacijos, kuriai apdoroti kartais prireikia mėnesio. Todėl būtina sukurti tokias sistemas, kurios pačios atrinktų reikalingą informaciją.

Kosminiai robotai, matyt, turės kelis manipuliatorius, kad galėtų kartu atlikti įvairias operacijas, ir ratus judėjimui gruntu arba nedidelius raketinius variklius judėjimui kosmose.

Kosminiai robotai gali skrieti aplink planetas arba kitus dangaus kūnus ir imti iš jų grunto analizei bandinius. Operatoriai Žemėje juos kontroliuos, siųsdami komandas atlikti vieną ar kitą operaciją, o operacijos atlikimo būdus parinks bortinė sistema.

Dar efektyvesni robotai gali būti, atliekant laboratorinius eksperimentus nesvarumo sąlygomis, remontuojant palydovus ir aptarnaujant orbitines stotis.

Manoma, kad robotai daug pagelbės, statant orbitines stotis arba įmones Mėnulyje. Pagal JAV sukurtą projektą robotų aptarnaujama gamykla, panaudodama Saulės energiją, vers miltelius naudotus kosminių aparatų aliumininius kuro bakus.

Miltelius numatoma surūšiuoti pagal detalių dydį ir šalto suvirinimo būdu kosmose formuoti reikiamos formos detales, iš kurių sudaromos kosminės konstrukcijos, pavyzdžiui, saulės energijos stočių didžiulės antenos. Šios stotys akumuliuos Saulės spindulius ir mikrobangų pavidalu siųs į Žemę. Žaliava tokioms kosminėms gamykloms gali būti taip pat iš Mėnulio pristatomos žaliavos arba nustoję funkcionuoti palydovai ir kiti kosminiai aparatai.

Tikimasi, kad 2010 metais Mėnulyje bus sukurtos gamyklos, aptarnaujamos atsigaminančių robotų. Iš pradžių tokios gamyklos naudos iš Žemės gaunamas žaliavas. Vėliau jos galės apsirūpinti žaliava iš Mėnulio.

"Mokslas ir Technika"

Zoninė liaudies meno paroda surengta Šiaulių parodų rūmuose. Darbai parinkti iš Akmenės, Joniškio, Kelmės, Pakruojo, Radviliškio, Šiaulių rajonų, Šiaulių miesto. Ekspozicijoje—visų žanrų liaudies menas. Gausu medžio drožinių, keramikos dirbinių, tautinių juostų, rankų darbo kilimų.

Nuotraukoje: **Liaudies meno parodos ekspozicija.**

A. Dilio nuotrauka

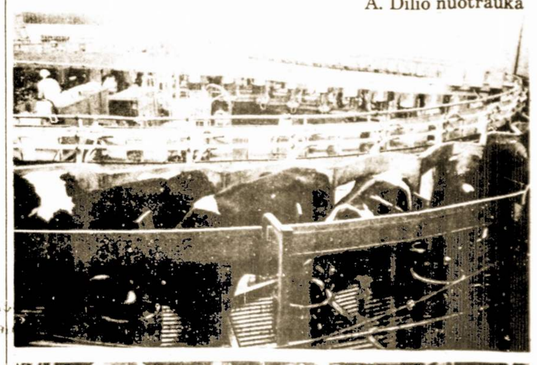

Valstybinė komisija priėmė didžiausio Lietuvoje Kauno rajono Mičiurino tarybinio ūkio-technikumo pienininkystės komplekso antrąją eilę. Šiame pustrečio tūkstančio vietų uždaro ciklo "pieno fabrike" bus laikoma 1200 melžiamų karvių, kitas vietas jame užims telyčios. Visi darbai komplekse automatizuoti ir mechanizuoti. Čia įrengta karuselės tipo melžimo aikštelė, pagaminta Vokietijos Demokratinėje Respublikoje. Ją aptarnauja keturios melžėjos-operatorės, kurios čia dirba kaip šiuolaikinėje pramonės įmonėje.

Nuotraukoje: **Karuselės melžimo aikštelė. Čia vienu metu melžiama 40 karvių.**

Nuotraukoje: **Melžėjos-operatorės [iš kairės] Juzefa Gervienė, Alfreda Šlepetienė ir Regina Vanžodaitė.**

K. Jurelės nuotrauka

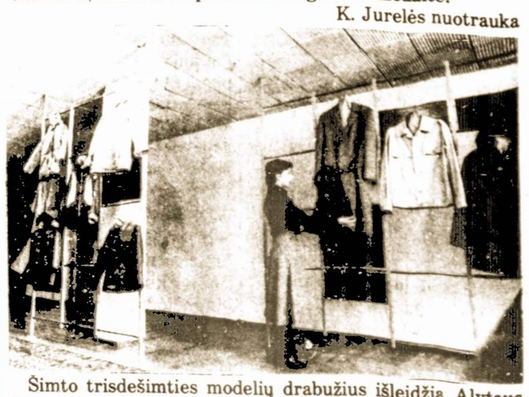

Šimto trisdešimties modelių drabužius išleidžia Alytaus "Dainavos" siuvimo fabrikas. Tai puspalčiai, striukės, apsiaustai ir kiti rūbai vaikams, moterims ir vyrams. Alytiškių pasiūti drabužiai yra dailūs, madingi, turi didelę paklausą.

Nuotraukoje: **Fabriko asortimentiniame kabinete.**

M. Baranausko nuotrauka

KANADOS ŽINIOS

KEISTI REIŠKINIAI

J. YLA

Kanadoje reiškiasi keisti reiškiniai. Jie gali padaryti daug žalos.

Quebece separatistai išvirsta didžiausiais šovinistais. Jiems neužtenka to, kad mokyklose būtų mokoma tik prancūziškai. Jie Quebece nori visai likviduoti anglų kalbą.

Buvo keistas atsitikimas. Atsirado drąsus verslininkas, kuris atsisakė nuo savo biznio nuimti anglišką reklamą. Jis buvo patrauktas teisman už įsakymo nevykdymą. Ir teismas nusprendė, kad jis kaltas. Jis turįs pakeisti reklamą prancūziškai. Verslininkas pareiškė, kad jis kreipsis į aukštesnį teismą. Ar tas panaikins žemesnio teismo sprendimą, tai ateitis parodys.

Tik įsivaizduokit, net krautuvės reklamos turi būti vien prancūziškos!

Pranešus, kad karalienė į Ottawą atveš naują Kanados konstituciją, Leveskas ir kiti Quebeco politikieriai sukruto protestuoti. Girdi, jie rengs mitingus, demonstracijas, protestuos prieš konstitucijos patriavimą. Tai vėl juokingas reiškinys.

Nauja konstitucija vistiek geresnė už senąją. Tiesa, provincijų lyderiai gerokai susiaurino teisių čartą, bet joje dar daug kas ir liko. Kita, juk bus galima pataisyti ateityje. Svarbu, kad konstitucija nebepriklausys nuo Anglijos lordų.

Leveskas ir jo adjutantai šaukia, kad konstitucija pargabenama Kanadon be Quebeco sutikimo. Bet gi visos kitos provincijos pritarė. Nejaugi Quebecas diktuos visom kitom provincijom? Buvo daugybė konferencijų, diskusijų. Quebecas, kaip tas naravistas arklys, nesijudino iš vietos.

* * *

Dešinieji elementai Albertos provincijoje organizuoja naują partiją, kuri reikalauja atsiskirti nuo visos Kanados. Mat, jiems nepatinka, kad federalė valdžia kišasi į naftos reikalus. Jie dabar "gudrūs", kai nafta (aliejus) pasidarė labai geru bizniu pasipelnyti.

Aplamai imant, visose provincijose auga provincialiniai politikieriai, kurie nepaiso nieko, nori federalę valdžią visai nusilpninti.

* * *

New Foundlandas, kada jis po Anglijos valdžia labai skurdo, 1948 metais prisidėjo prie Kanados. Ottawa Newfoundlandui daug padėjo. Bet dabar, paaiškėjus, kad Atlante, netoliausia nuo Newfoundlando, yra aliejaus, kurį galima paimti, pasišiaušė prieš Ottawą. Premjeras Peckford paskelbė net seimelio rinkimus pirm laiko, išgauti mandatą kovoti prieš Ottawą, kuri nori gauti dalį visos Kanados naudai. Konservatyviški politikieriai jau norėtų vėl būti neprigulmingi.

Federalė valdžia Kanadoje vaidina didelį vaidmenį. Ji daugiau ima iš turtingųjų provincijų, daugiau duoda neturtingosioms. Jeigu ji netektų šios galios, tai neturtingieji rajonai atsidurtų sunkioj padėty.

Kaip dalykai vystysis toliau, sunku pasakyti, bet dabar atrodo, kad federalę valdžią puola iš visų pusių, kaip išmanydami. Iš vienos pusės verčia ant jos visas bėdas, kaltina už nedarbą, infliaciją, o iš kitos—nori iš jos gauti kuo daugiau, ją susilpnint, kad ji visai negalėtų nieko padaryti, jeigu ir norėtų.

Torontiečių kronika

Palaidojom dar vieną tautietę

Kovo 18 mirė Marcijona Grigaliūnienė (Gray), eidama 80-uosius metus. Buvo Sūnų ir Dukterų Klubo narė. Nuliūdime liko sūnus ir duktė su šeimomis.

Jos vyras Juozas mirė prieš 4 metus.

Kamuoja ligos

Cambridge ligoninėje guli draugas J. Kevėža, buvęs aktyvus mūsų organizacijų veikėjas. Vasario 21 dieną jis minėjo 94-ąjį gimtadienį.

Draugė M. Daugėlienė pergyveno sunkią operaciją.

Ch. Kuzma, A. Vilkelienės žentas, turėjo sunkią širdies operaciją.

Draugė A. Poškienė, Moterų Klubo finansų raštininkė, taipgi buvo susirgusi, negalėjo būti klubo susirinkimą.

Draugas V. Strazevičius, buvęs mūsų organizacijų veikėjas, nekurį laiką gulėjo ligoninėj.

Visiems ligoniams linkiu greitai susveikti.

Paminėjo gimtadienius

Kovo 24 dieną Sūnų ir Dukterų Klubo nariai turėjo puotą—gimtadienių minėjimus. Jubiliantų buvo net 14. Visiems palinkėta geros sveikatos ir daug saulėtų dienų.

Boleslovas Lukas atšventė 80-ąjį gimtadienį.

Vis daugiau ir daugiau Klubo narių žengia per 80-ąjį slenkstį.

Susirinkimai

Balandžio 4 d. įvyko Sūnų ir Dukterų Klubo mėnesinis susirinkimas. Pirmininkas J. Yla perskaitė pirmąjį šios draugijos protokolą, parašytą prieš 70 metų, kuriame išdėstyti draugijos siekiai, taipgi išvardinti kūrėjai, kurių buvo 14.

Buvo plačiai apkalbėtas ateinantis banketas, rengiamas 70-ajam jubiliejui paminėti. Buvo pranešta, kad bankete bus žymių svečių, jų tarpe vienas senatorius iš Ottawos, miesto meras.

Bankete galės dalyvauti tiktai su pakvietimais.

Po Sūnų ir Dukterų Klubo susirinkimo įvyko Moterų Klubo susirinkimas, kuriame buvo aptarti klubo reikalai.

Šiame susirinkime buvo paminėta draugės B. Janauskienės gimtadienis, jai palinkėta ilgiausių metų. Draugė Janauskienė yra klubo pirmininkė.

Sugrįžo iš atostogų

Draugai S. H. Paberaliai, sugrįžę iš atostogų, kurias praleido Kuboj, atvežė lauktuvių, kuriomis pavaišino bingo lošėjus. Džiaugiasi, kad gražiai laiką praleido.

A. Gudžiauskas atsilankė į bingo ir pavaišino susirinkusius, dėkodamas už jam susirgus linkėjimus, atlankymą ligoninėj.

M. Pūrienė, kurios vyrui Petrui būtų sukakę 80 metų, bingo lošėjus pavaišino.

A. Y.

Montrealo Lietuvių Sūnų ir Dukterų pašalpinės dr-jos 53 metų veiklos apžvalga

Labai gaila, kad mūsų tarpe nėra viršminėtos draugijos iniciatorių ir organizatorių, kurie galėtų smulkiau apibūdinti šios draugijos kūrimosi pradžią.

Tautiečiai iš Lietuvos didesniu skaičiumi Kanadon pradėjo emigruoti tarpe 1926-1928 m. Didžiuma vyrų ir merginų buvo nevede. Vyrai tik atlikę karinę prievolę. Visi vyko į Kanadą ieškodami geresnio pragyvenimo, bet nerado to, ko tikėjosi, nes apie 1928 m. prasidėjo krizė, nedarbas. Ypatingai nedarbas palietė naujai atvykusiuosius imigrantus, nemokančius šios šalies kalbos. Buvo aišku, kad būdami pavieniai ir ištikus kokiai nelaimei, jokios pagalbos iš niekur negaus. Todėl kai pas kuriuos tautiečius ir kilo mintis, kad reikia burtis į vieną kūną—draugiją, nelaimėje vienas kitam padėti.

Iniciatorių pastangomis buvo sušauktas susirinkimas, suformuota organizacija, kurią "pakrikštijo" **Montrealo Lietuvių Sūnų ir Dukterų Pašalpinė Draugija"**, obalsiu **vienas už visus—visus už vieną**. Tai įvyko 1928 m. gegužės pirmą dieną. Pirmąją ir laikiną valdybą sudarė sekanti draugijos nariai: Pirm. **P. Šakalys**, Vicepirm. **Vyšniauskas**, ižd. **J. Bernatavičius**, Fin. sekr. **J. Bilevičius** ir prot. sekr. **Z. Janauskas**. Vėliau iš pirmųjų buvo: pirm. **M. Gudas**, vicepirm. **Tūbelis**, ižd. **A. Šerpitis**, fin. sekr. **V. Šipelis** ir prot. sekr. **Z. Janauskas**. Sie valdybos nariai su kitų narių pagalba, paruošė konstituciją.

Draugijos tikslas

Draugijoj įrašytais konstitucijos žodžiais tariant, tai draugija, kaip ekonominė lietuvių darbininkų organizacija, remiasi ekonominiais pamatais, stengiasi suvienyti visus tautiečius į vieną pašalpinę organizaciją, rūpintis bendrais reikalais. Vienas kitą šelpti, nes naujoj tėvynėj kiekvienam rūpėjo save nelaimėje, arba ligoje apsidrausti. Tai buvo gražus tikslas, kuris ir skatino draugiją sparčiai augti. Būdavo tų laikų sėkmingi vedami vajai, gavimui į draugiją naujų narių. 1938 m. į draugiją įstojo daug jaunuolių, kurie labai gražiai veikė, nors jų veikimui sąlygos buvo blogos, nes draugija neturėjo nuosavos svetainės. Bet su pagalba draugijos, tie sunkumai būdavo nugalėti. Tuo laiku draugija jau buvo pasiekusi virš 700 narių.

Karui prasidėjus, daug jaunuolių buvo pašaukti karo tarnybon. Kiti sukūrė mišrias šeimas, taip skaičiumi ir veikla draugija sumažėjo. Kai kurių narių pastangomis, buvo suorganizuotas stygų orkestras ir saviveiklininkų menininkų ratelis, kurie suruošdavo koncertus, paįvairindavo suruošiamus draugijos banketus, įvairias vakarones. Negalima pamiršti nepažymėjus, kad per eilę metų įvairiuose banketuose labai daug pasidarbavo eilė nuoširdžių moterų, kurias čia būtų sunku visas išvardinti. Labiausiai prisimenama tai **Kazė Keršienė**, kuri su gera moterų talka, darbavosi per eilę metų.

Per draugijos gyvavimo laiką, buvo suruošti keturi dideli jubiliejiniai paminėjimai. Ypatingai buvo labai kultūringai ir įspūdingai atžymėtas 20-asis draugijos paminėjimas su paruošta plačia ir įvairia programa. Gi draugijos 50 metų sukaktis 1978 metais buvo atžymėta tuo, kad tos draugijos didelė grupė narių, "Tėviškės" draugijos pakvietimu, vyko į Gimtąjį Kraštą!

Vasaros laiku draugija suruošdavo išvykas-gegužines į kaimą, ten kultūringai ir linksmai praleisdavo laiką. Sukeldavo draugijai paramos.

Anksčiau draugija turėjo nemažai gerų veikėjų, kurie aukodavo savo laisvą laiką, įdėdami daug brangaus laiko. Visus juos išvardinti būtų neįmanoma, kiti liko užmirštin. Bet negalima nepaminėti šių narių, kurie labai daug pasiaukojo, tai **Antanas Janušas, Juozas Lesevičius, Juozas Džiaugys, Mykolas Gudas, Kostas Kilikevičius, Jonas Braknys** ir **Jonas Vilkelis**. Pastarajam gal ilgiausiai teko išbūti valdyboj, išdirbusiam virš 30 metų. Gi pirmuoju šios draugijos nariu, kuris garbingai užsilaikė iki draugijos uždarymo, buvo **Feliksas Spaičys.**

Draugijos finansinis stovis

Iš karto narių mokestis buvo maža, tik **$6.00** per metus. Vėliau pakeltas iki **$8.50**. Nariui išsirgus 1 mėnesį laiko, būdavo apmokėta pašalpos **$28.00**, o metus laiko išdirbęs gaudavo **$25.00**. Kai kurie ilgai sergantys nariai yra išėmę pašalpos iki **$800**. Draugija turėjo ir bedarbių fondą, iš kurio apmokėdavo mokestį netekusiems darbo. Turėjo ir lėšų fondą, iš kurio galėjo aukoti visuomeniniams reikalams.

Nuo pradžios dr-jos gyvavimo, tai yra nuo 1928 m. gegužės 1 d. iki jos likvidavimo 1982 m. lapkričio 14 d. **pašalpomis buvo išmokėta $120,196**. Pomirtinės išmokėta **$17,385.** Anksčiau buvo mokama po **$100** pomirtinės, bet vėliau tik **$50**. Administracijos reikalams išmokėta **$54,087.85.**

Einant prie draugijos uždarymo, išlaidos labai aukštai pakilo visokiems valdiškiems reikalams. Likvidavus dr-ją, iždė beliko išdalinti nariams **$29,613.57.**

Kas privertė draugiją likviduoti?

Kadangi dr-ja 1938 m. buvo charteriuota Quebeco apdraudos departamente, tai per visą tą laiką, iki 1977 m., sekretoriai užpildydavo visus valdžiai raportus, kuriuos patvirtindavo notaras ir to užtekdavo. Nebuvo nė jokių išlaidų. Bet 1977 m. naujai išrinkta Quebeco valdžia išleido naujus įstatymus, kuriuose nusakyta, kad knygos turi būt vedamos charteriuoto knygvedžio, tos kompanijos, kuris už darbą gerai nulupdavo, iki dviejų tūkstančių dolerių per metus. Antras reikalavimas, tai nustatyti nario gyvenimo laiką. Kadangi dr-jos nariai tarpe 70-80 metų amžiaus, tai labai aišku koks jų gyvenimo ilgumas. Tie visi reikalavimai ir dideli išmokėjimai, vertė dr-ją atsikratyti charterio, bet nebuvo galimybės. Papuolęs į valdžios rankas, nelengvai pabėgsi. Valdyba, neradusi kitos išeities, nutarė šaukti visų narių susirinkimą ir padaryti tarimą. 1981 m. lapkričio 14 d. visi nariai nutarė draugiją likviduoti, o likusį turtą išsidalinti pagal nario ilgumą dr-joj išbuvime. Tam darbui atlikti, pagal valdžios nurodymą, išrinko vieną asmenį-likvidatorių, tuo laiku ėjusį iždininko pareigas—**E. V. Rudinską**. Tai taip ir užsibaigė dr-jos virš 53 metų gyvavimas. Labai skaudu tiems, kurie įdėjo nemažai savo brangaus laiko.

Draugija per visą savo gyvavimo laiką, labai daug nuveikusi tarpusavy šelpdama tautiečius, ištiktus ligų ar kitokių nelaimių. Atliko daug kultūrinio, visuomeninio ir politinio darbo. Turėjo ir labai nuotaikingų laikų ir nemalonių pergyvenimų, skundų, išmislų, melų. Dauguma skelbė baimę, kad kas nors asmeniniai pasinaudos dr-jos turtu, bet pabaigoje pamatė, kad jie buvo klaidinti.

dingi.

Linkėtina buvusiems nariams dar daug ilgų ir saulėtų dienų.

Jonas Vilkelis

Montreal, Quebec

Mirtys, ligoniai

Konstancija Jurgutienė gavo žinią, kad Jungtinėse Amerikos Valstijose mirė jos sesutė. Užuojauta jai ir likusiai velionės šeimai.

Staiga sunkiai susirgo jaunuolis Lenis Vaitiekūnas-White, Monikos Matusevičienės anūkėlis. Skubiai nuvežtas į La Salle ligoninę. Rašant šiuos žodžius, ligonio sveikatos padėtis nežinoma.

Anksčiau rašiau apie rosemontiečių J. Vanagų šeimoje ištiktas nelaimes. Prieš metus jie neteko vienturtės dukrelės, sūnaus regėjimas susilpnėjo, o tėvą virš dešimt metų kai suparaližavo, atėmė kalbą. Dabar jį ir kita liga prispaudė. Ligoninėje daro tyrimus. Visos tos paslaugos, rūpesčiai pakirto ir drg. Vanagienės sveikatą.

Verdūnietė F. Nakienė puolė smarkiai ir labai skaudžiai susimušė. Reikėjo kreiptis į gydytoją. Gydosi namie.

Išvyko—atvyko

Elenutė Mastavičienė su dukra išvyko į Jungtines Amerikos Valstijas pas gimines, praleisti velykų šventes.

Antanas ir Ona Kreiviai išskrido kelioms savaitėms į Vancouver praleisti laiką su dukra ir jos šeima.

Buvusi Danutė Vekterytė, dabar gyvenanti Belgijoj, su šeima atvyko pasisvečiuoti pas mamytę ir kitus pažįstamus.

P.

Pirmomis pavasario dienomis Vilniaus turgavietėje vyko tradicinė Kaziuko mugė.

Šeimininkės rinkosi puodynes, šaukštus, vyrai—statines, jaunavedžiai—pintus lopšius. Dažnas grįžo verbomis nešini. Dabar šie liaudies meno dirbiniai puošia mūsų butų interjerą.

Nuotraukoje: **Verbų prispirkę**. A. Sabaliausko nuotrauka

PORTLAND, OREGON

Teisingumo ir darbo dienos žygis

Šiame mieste vyko International Woodworkers Assn. konvencija, trukusi savaitę laiko. Vietinis lokalas, pasikvietęs AFL-CIO vietinius lokalus suruošė Teisingumo ir Darbo Dienos žygį, kuris sutraukė virš 3,000 Portlando miesto darbininkų ir nusitęsė per keletą miesto gatvių.

Maršuojantys darbininkai-darbininkės nešė iškabas su užrašais: "Norime darbo, o ne autominių bombų"; "Vaikams mokslas, o ne šautuvai"; "Plėskime solidarumą" ir panašias iškabas.

Prie Terry Shrunk Parko laukė konvencijos atstovai ir didelė Portlando darbininkų minia. Kalbos buvo smerkiančios Reagano ir jo administratorių nusistatymą naikinti darbininkų unijas, perkeliant darbus į šalis, kuriuose darbininkai neorganizuoti. Skiriamos didelės sumos pinigų apsiginklavimui. Medžio apdirbimo dirbtuvių statybai trečdalis darbininkų paleisti iš darbo, o kitas trečdalis dirba tik pusę laiko.

Minia sveikino kiekvieną kalbėtojų pareiškimą už geresnį-normališkesnį gyvenimą šioje šalyje.

Lumber Jack

JUOZAS MARCINKEVIČIUS

Tos prarastos dienos —
Lyg paukščiai ligoti
Vis skrenda ir tupia į medį šakotą.
Tas medis vardu atmintis.
Ir laukia kažko —
Gal žodžio, gal maisto,
O gal išganingo, bet nesamo vaisto.
Ir laikos pažvelgti man į akis...

Ką jums atsakyti, prarastos dienos? —
Kad mus jau atskyrė nematomos sienos,
Kad aš jau padėti jums negaliu?...
... Bet medis vis auga,
Ir paukščiai vis laukia.
O aš — susigūžęs tyliu.

... Iš upių tekėjimo,
kelio dulkėjimo,
iš ilgo —
kaip lapkričio naktys —
tylėjimo,
iš vėjo ramybės,
žolynų medėjimo,
iš to, kaip tikėjome
garsu bei regėjimu,

iš ten, kur pradėjome,
stovėjom
ir ėjome —
pro medžių žydėjimą,
tylų gedėjimą,
vaikystės senatvę kol kas neatspėjimą, —

vis sunkias ir smėlėtas —
į širdį,
į širdį...

Tik niekas nemato.
Ir niekas negirdi.

Vilijai

Žiemos karalystė...
Pasaulis toks baltas —
Tarytum iš balto
Sidabro nukaltas.

Atrodo: paliesk jį
Žvilgsniu ar galvojimu,
Jis tuoj suskambės
Baltuoju pavojumi.

Baugu, nedrąsu
Įžengt į šią dieną,
Kur tyliai sutilps
Tarp tavo blakstienų.

Neturi laikas skonio ir spalvos,
Kada pro mus,
Per mus
Be garso srūva,
Nuplaudamas baroką nuo kalvos, —
Akmens bereikalingą krūvą.

Visi mes —
Dulkės, priemaišos jame,
Nežinomos liepsnos bevardžiai dūmai...
... Ar skruzdėlytė, bėgdama žeme,
Taipogi stato amžinybės rūmą?

IŠ "LAISVĖS" BENDROVĖS DALININKŲ SUVAŽIAVIMO IR BANKETO

Ieva Mizarienė suvažiavime raportuoja administracijos ir redakcijos veiklą.

Nastė Buknienė suvažiavimui raportuoja direktorių veiklą.

"Laisvės" bankete kalba LTSR žurnalistas Sigitas Krivickas.

Nors dalininkų suvažiavime dalyvavo nedaug, bet galime džiaugtis, kad suvažiavimas buvo entuziastiškas, nebuvo jokių prieštaravimų nė nesusipratimų. Visi kaip vienas sutikome, kad "Laisvė" turi išeiti kaip ikišiol. Pasižadėjome dirbti, kiek tik kuris galime.

Per pietus susirinko daugiau "Laisvės" rėmėjų ir, prie puikiai paruoštų pietų, atrodė visi pilnai patenkinti.

Mūsų direktorės Adelė Rainienė ir Sofija Stasiukaitienė apmokėjo visas pietų išlaidas. Joms širdingai dėkojame.

Kaip visuomet, Onutė Babarskienė ir Nelė Ventienė virtuvėje šeimininkavo. Povilas Venta ir Karolis Bender su šeimininkėm dirbo kelias dienas dar ir prieš banketą. Benderis taip pat dirbo, ir tą dieną per pietus. Gaila, kad Povilas Venta sunkiai sunegalavo, tą dieną su mumis nepajėgė dalyvauti.

Direktoriai perrinkti: Povilas Venta, Nellie Ventienė, Ieva Mizarienė, Nastė Buknienė, Ona Babarskienė, Adelė Rainienė, Karl Bender, Alex Mitchell, Sofija Stasiukaitienė, Juozas Lugauskas, Artūras Petrika ir Marytė Stukienė. Per banketą veik visi direktoriai dirbo, kur tik reikėjo ką nors atlikti. Į alternatus išrinkta: Anne Yakstis, John Katinas ir Ilsė Bimba.

Direktorių veiklą raportavo Nastė Buknienė, o administracijos ir redakcijos Ieva Mizarienė. Mizarienė vedė tvarką, Buknienė surašė protokolą.

Banketo metu keletas draugų bei draugių buvo iššaukti tarti po žodį kitą. **IM**

Svečiai banketo metu. A. Petrikos nuotraukos

LONG ISLAND, N. Y.

Mirė

Julija Matulytė Stankevičienė

1982 m. kovo 21 d.

Julija Lietuvoje gimusi, augo Kupiškyje. Atvykus į Ameriką daug metų gyveno Long Island, N. Y.

Reiškiame širdingą užuojautą jos giminėms ir draugams Amerikoje ir Lietuvoje.

LLD Waterbury Kuopos Valdyba ir **Nariai**
Waterbury, Conn.

EKSKURSIJA Į LIETUVĄ

Aido Choras ir "Laisvės" Bendrovės direktorių taryba ruošia ekskursiją į Lietuvą birželio 4 d. iš Kennedy aeroporto. Lietuvoje bus 10 dienų—nuo birželio 7 d. iki 17 d. grįš birželio 19 d.

Agentas: Robert J. Ellyn Travel, Inc., 501 Fifth Ave., Suite 1609, New York City, 10017.

Visais reikalais kreipkitės į

"LAISVĖS" ADMINISTRACIJĄ
102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y. 11417

Kaina $1,645.

Aido Choro kulturiniai laimėjimai

Aido Choras — 1962 Metais
Mokytoja — Mildred Stensler

Joks liaudies judėjimas negali klestėti be kultūrinių organizuotų susibūrimų. Prieš 70 metų lietuvių dainos pradininkai kūre niujorkiškį Aido Chorą. Aidas per 70 metų dainuoja eilinio žmogaus džiaugsmui ir žmonijos geresnei ateičiai ir laimei.

Minint Aido 70 metų jubiliejų reikia ir yra svarbus reikalas paminėti dabartinius aidiečius priešakyje su mokytoja Mildred Stensler (Janušonyte). Ji gimė ir augo kaimyniškoj New Jersey valstijoj. Aštuonerių metų mergaitei tėvai nupirko pianiną ir nuo to prasidėjo pamokos ir bendrai muzikinis auklėjimas. Kiek paūgėjus atėjo į Sietyno chorą Newark, N. J.

Bronė Šalinaitė pastebėjo jos talentą ir pavesdavo savo mokinei Chorui vadovauti. Per visą tą laiką ji mokėsi dainavimo ir dirigavimo.

Chorvedės pareigas Mildred pradėjo Sietyno Chore, Newark, N. J. 1950 metais. O Aidui vadovauti buvo pakviesta 1951 metais. Ir iki šiol Aidui sėkmingai vadovauja.

Mildredai Aido Choras yra didelė gyvenimo dalis, kuriam ji atiduoda savo laisvavalandžius.

Šeštadieniais atvykti į "Laisvės" salę praleisti kelias valandas mokyti Chorą dainuoti!

Pasitaiko, kad sekmadienį įvyksta parengimas, vėl reikia atvykti ir keliauti 20 mylių kelio.

Atvykdama į Choro pamokas ar į parengimus Mildred visada atsiveža tris gerus dainininkus: solistą Viktorą Beckerį ir jau daug metų buvusias Sietyno Choro Newarke dainininkes Tesę Stočkienę ir Adelę Lupsevičienę: abi jos turi gerus ir stiprius balsus, daug pagelbsti Chorui.

Aido Choro mokytoja M. Stensler ir V. Beckeris aplankė daug lietuvių kolonijų ir suruošė daug koncertų.

V. Beckeris Aido Chore dainuoja apie 20 metų. Per tą laiką jis dainavo keliuose muzikiniuose veikaluose-operetėse. Nebuvo nė vieno koncerto ar parengimo, kad Viktoras nedainuotų.

Po antro pasaulinio karo, progresyviai lietuviai turėjo pasisamdę radijo valandą, tai valandai vadovavo Rojus ir Ieva Mizarai.

Radijo bangomis lietuviai gaudavo teisingų žinių ir gražių lietuviškų dainų. Jau tais laikais V. Beckeris su J. Vedegiu dainavo per radija. Publika jų dainas pamilo.

Taipgi dainavo dvi aidietės Elena Feiferienė ir Nelė Ventienė. Labai gaila, kad radijo valandos ilgiau neišilaikėme.

Aido Choro 70 metų jubiliejaus proga, išreiškiame didelę padėką visiems buvusiems aidiečiams, kurie daug prisidėjo prie Aido Choro per 70 metų išlaikymo ir širdingai užjaučiame sergančius ir senatvės prispaustus buvusius aidiečius.

Aido Choro jubiliejaus minėjimas koncertas ir balius įvyks gegužės 2 dieną. Koncertas prasidės 2 v. po pietu. Po koncerto bus banketas "Laisvės" salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y. Auka $12. **Aidietis P.**

Dailininko Roberto Feiferio gražiai ir meniškai padarytas Aido choro jubiliejaus transperantas, kuris puošia "Laisvės" salę.

San Francisco-Oakland, Cal.

Rūpestingi bedarbių laikai

Praėjusį pusmetį šioje apylinkėje daug darbininkų buvo paleistų iš darbo. Gale praėjusių metų Fordo automobilių montavimo, Milpitas, Cal., buvo paleistų apie 2,500 darbininkų. Tuo pačiu laiku General Motors montavimo, Fremont, Cal., neteko darbo apie 3,000 darbininkų, o pradžioje šių metų dirbtuvė visai uždaryta. Likusieji apie 2,500 darbininkų liko be darbo.

Oakland mieste General Electric Co. dirbtuvėj gaminami elektriniai prosai. Kompanijos agentai surado, kad Argentinoje galima prosus padaryti daug pigiau, Oaklande darbo neteko virš 1,000 darbininkų.

San Leandro, Cal., Caterpillar Tractor (sunkvežimių statybos) dirbtuvės virš 300 darbininkų neteko darbo. Mat, prezidentas Reagan šiai kompanijai uždraudė pildyti užsakymą iš Tarybų Sąjungos reikalingų dalių tęsti vamzdžius perleidimui naturalių gesų iš Sibiro į vakarinės Europos šalis.

Iš pokalbio su kompanijos atstovu, San Leandro miesto meru Val Gill, ir Mašinistų Unijos lokalo 115 administratorium Jesse Batista paaiškėjo, kad kaip tik Reagan kompanijai uždraudė pildyti sutartį su TSRS, Japonijos kompanijos prisiėmė pildyti. Tas pats su Vakarų Europos šalimis, jos naudosis naturaliu gesu liaudies industrijos reikalams. Todėl bendradarbiauja su TSRS— pagerinti gyvenimą savo šalyse, nes jų šalyse nėra naturalių dujų . . .

Vyresnio amžiaus lietuvių tarpe

Violet Taraškienės sveikatai sušlubavus, nutrūko ir mūsų visuomeniniai parengimai. Visi parengimai vykdavo Suomių-Finų svetainėj, parengimo dieną reikėjo viską nusivežti ir parsivežti. Parsivežus į namus, sumazgoti, indus, išskalbti ir išprosyti staltieses. Sušlubavus Daratėlės Machulienės sveikatai ir po Zigmo Mozuraičio mirties, Violetai dažnai teko kepti kepsni parengimo pietums ir supirkti maisto.

Jau trys mėnesiai po Violetos operacijos. Atrodo, operuota koja tvirta, galėtų vaikščiuoti be lazdos. Bet reikalinga operacija antrąjai kojai, gydytojo patarimas nevilkinti, nes vyresnio amžiaus ligoniams tokios operacijos rizikingos. Bus operuota pradžioje gegužės mėnesio.

Taraška jau dvylikti metai paliestas paralyžiaus priepuolio; dešinė ranka visai neveikli, kojai reikalinga lazdos pagalba. Apsižiūri save ir šiek-tiek prisideda prie namo apžiūros. Paralyžiaus ligonis pats turi suprasti, kiek gali išlaikyti mankštos—vaikščioti, sėdėti, atsilsėti. Perdėjimas—blogiau, negu mankštos visai neturėti. Medikų išminties posakis labai tinka: "Neleisk kitam padaryti, ką gali pats pasidaryti".

LLD 198 kuopos korespondentė—Marytė B-tė—kuri gyvena antrose ar trečiose duryse nuo Karosų rezidencijos, šaukė Karosus skubiai atvažiuoti savo automašina ir ją nuvežti į San Francisco, nes jos koja labai skauda, negali pereiti per kambarį. San Francisco Kaizer Permanent Ligoninėje randasi jos sveikatos rekordai. Peržiūrėjus rekordus, tuo laiku surasta, paprastas seno amžiaus žmogaus nusiskundimas — reumatizmas — artritas, nėra vaistų išgydymui.

• • •

Karosienė puldama nulupo kojos odą, bandė gydytis, bet šašas trūko, atsivėrė žaizda. Prisiminusi, kad jos jaunesnysis brolis mirė nuo gangrenos, skubiai bėgo pas gydytoją. Gydoma gydytojo priežiūroje.

• • •

Gera draugė (neskelbia savo vardo) ir vėl aukoja $200 pasveikindama "Laisvės" ir "Vilnies" dalininkų suvažiavimus LLD 198 kuopos vardu.

• • •

Raymondas Machulis aukoja $50 sveikindamas "Laisvės" dalininkų suvažiavimą. Jis dar nematęs Lietuvos, nepamiršta pasveikinti pažangiąją spaudą. **A. T.**

Kviečiame visus lietuvius pasiklausyti sveikatos paskaitos

KALBĖS DAKTARAS P. PAULIUKAS

L.D.S. 1 kp. ir 13 kp. bendras susirinkimas šaukiamas sekmadienį, balandžio 18 d., 2 val. po pietų "Laisvės" salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y. Po susirinkimo pakviestas kalbėti daktaras Povilas Pauliukas, Vilniaus V. Kapsuko Universiteto širdies ir kraujagyslių chirurgas, kuris šiuo laiku stažuojasi New York University ligoninėje. Kviečiame ir ne narius. Po susirinkimo bus vaišės.

Wilkes Barre, Pa.

Mes, Antano Globičiaus ir Marytės Sinkevičienės bičiuliai, norime pasidalinti žiniomis iš mūsų miestelio.

Antanas buvo stipriai sunegalavęs ir turėjo atsigulti ligoninėje. Dabar jau namuose, bet iš namų niekur negali išeiti.

Marytė ant leduotos žemės paslydo ir susilaužė ranką. Dabar jau sveiksta.

Abu ligoniai vienas kitą prižiūri. Tikimės, kad pavasaris atneš linksmesnes žinias. **Bičiulis**

MOTERŲ KLUBO NARĖMS

Antradienį, balandžio 20 d., 2 val. po pietų įvyks Niujorko Lietuvių Moterų Klubo susirinkimas "Laisvės" salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y.

Valdyba

"LAISVĖS" BENDROVĖS DIREKTORIAMS

Antradienį, balandžio 20 d., 3 val. po pietų "Laisvės" salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y. įvyks naujai išrinktų "Laisvės" Bendrovės direktorių posėdis, kuriame reiks perrinkti valdyba. **Adm.**

BRIEFS

New York Aido Chorus after the rehearsal **"Welcome Spring"** dinner party was very enjoyable. Table was very festive with decorated eggs and good food. We honored the birthdays of two members of our chorus—Irena Krivickas and Joseph Lugauskas.

Many people spoke about things concerning us and that was very interesting. Joseph Lugauskas was presented by chorus' chairman Paul Venta with a beautiful Lithuanian "juosta." and Irena Krivickas with a lovely Shawl and a card from chorus by Naste Buck.

Added interest to the gathering gave the presence of two guests from Hartford—Elena Brazauskas, well known soloist and ex-member of New York Aido Chorus, and her charming Russian friend Vera.

Food and drinks for the party were donated by Joseph Lugauskas, Irena Krivickas, Ilse Bimba, Elena Brazauskas, Tessie Stockus, Ona Babarskas and Nellie Venta. Hope I didn't leave anybody out. Nellie and Ona also worked for the table as usual and we all appreciate it very much.

Don't miss the rehearsal next Saturday. Chorus' anniversary is very close. Our youthful and energetic leader Mildred Stensler has been working very hard to make that concert a big success.

* * *

Sidney Kaplan from Brooklyn, N. Y. writes in New York Post:

"The uncompromising arrogance of Pres. Reagan is beginning to gall many Americans, regardless of party leanings.

The curt remarks such as "put up or shut up" do not befit an American President.

Persuasion by reason using moderation is closer to the American style."

* * *

You might feel great. But you could still have high blood pressure and not even know it. That's because it's a silent killer. There are no reliable symptoms, and even doctors don't know what causes it. But, they do know that high blood pressure can bring on heart failure, kidney damage and stroke.

What is known about high blood pressure is contained in a free booklet from the Department of Health, Education and Welfare, entitled "What Every Woman Should Know About High Blood Pressure".

For your copy of **What Every Woman Should Know About High Blood Pressure**, send a postcard to the Consumer Information Center, Dept. 59H, Pueblo, Colorado 81009.

* * *

Organizing people to fight for their rights, to fight for their jobs and better life generally is the aim of all progressive organizations. If you do not belong to any progressive group or union try to join one. It's an investment for peace, freedom and friendship! **Ilse**

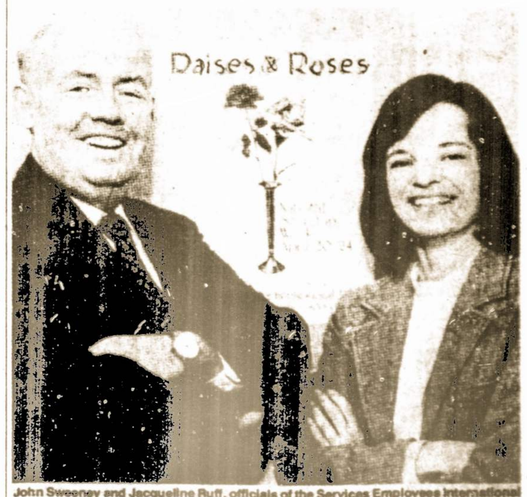

John Sweeney and Jacqueline Ruff, officials of the Services Employees International Union, pledge an ongoing campaign to organize the 20 million employed in the secretarial and clerical work force.